

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Πρόγραμμα Interreg – Ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την
ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης»**

Ουρανία Κοκκίνη

Επιβλέπων: Γεώργιος Κόλιας

Επίκουρος Καθηγητής

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής:

Γαλανού Αικατερίνη, Καθηγήτρια

Τριάρχη Ειρήνη, Επίκουρη Καθηγήτρια

Πρέβεζα, Ιούνιος 2025

Πρόλογος

Το πρόγραμμα INTERREG διευκολύνει και προωθεί τις διασυνοριακές, διαπεριφερειακές και διακρατικές σχέσεις με κύριο στόχο την αύξηση της περιφερειακής οικονομικής επέκτασης μαζί με τη βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή. Αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας. Η εργασία εξετάζει την ιστορική εξέλιξη παράλληλα με τη θεσμική δομή και τα οικονομικά αποτελέσματα του INTERREG. Περαιτέρω, προχωράει σε αξιολόγηση των δυνατοτήτων του να ενδυναμώσει τις περιφερειακές οικονομίες και την πράσινη ανάπτυξη με την καινοτομία και τις σύγχρονες μεθόδους. Η ανάλυση αξιολογεί τα χρηματοδοτικά σχήματα και τα εμπόδια πολιτικής, καθώς και τις μεθοδολογίες διαπεριφερειακής συνεργασίας για τη διαμόρφωση πρωτοβουλιών αναβάθμισης των επιδόσεων. Η έρευνα αυτή χρησιμοποιεί συγκριτικές προσεγγίσεις για την εξέταση παραδειγμάτων υποδειγματικών πρακτικών σε συνδυασμό με περιπτωσιολογικές μελέτες. Ενθαρρύνει τον εντοπισμό βελτιώσεων για το INTERREG και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των επιδόσεων εδαφικής ανθεκτικότητας.

Λέξεις κλειδιά: Πρόγραμμα INTERREG, Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, Περιφερειακή Οικονομική Ανάπτυξη, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διασυνοριακή Συνεργασία

Περίληψη

Μέσω του προγράμματος INTERREG, ο οργανισμός υποστηρίζει την περιφερειακή ανάπτυξη διευκολύνοντας σχέσεις χωρίς σύνορα για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης και βιωσιμότητας και κοινωνικής ισορροπίας. Το πρόγραμμα λειτουργεί ως ένα από τα βασικά εργαλεία για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία. Αυτό το έγγραφο ανιχνεύει το ιστορικό υπόβαθρο των προγραμμάτων INTERREG ενώ αναλύει τις οργανωτικές δομές μαζί με τα οικονομικά δεδομένα. Στη συνέχεια, η ανάλυση αξιολογεί πώς οι περιφερειακές οικονομίες και τα στοιχεία πράσινης ανάπτυξης μπορούν να ενισχυθούν μέσω καινοτόμων μεθόδων και σύγχρονων προσεγγίσεων. Η αξιολόγηση εξετάζει τα πλαίσια χρηματοδότησης μαζί με τους περιορισμούς πολιτικής και τις διαπεριφερειακές επιχειρησιακές μεθόδους που θεσπίζουν προγράμματα επιδόσεων. Η έρευνα συνδυάζει μια ανάλυση επιτυχημένων περιπτώσιολογικών μελετών με συγκριτικές μεθόδους για την αξιολόγηση επιλεγμένων παραδειγμάτων. Η προσέγγιση επιδιώκει να εντοπίσει τρόπους για την ενίσχυση του INTERREG με παράλληλη ανάπτυξη των δυνατοτήτων ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των αποτελεσμάτων εδαφικής ανθεκτικότητας.

Λέξεις κλειδιά: πρόγραμμα INTERREG, ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία, περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη, βιώσιμη ανάπτυξη, διασυνοριακή συνεργασία

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος	1
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1°. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	9
Κεφάλαιο 2°. Το Πρόγραμμα INTERREG.....	16
2.1. Ιστορική εξέλιξη και θεσμικό πλαίσιο του προγράμματος INTERREG	16
2.2. Στόχοι και βασικές αρχές του προγράμματος	21
2.3. Χρηματοδοτικοί μηχανισμοί και επιλέξιμες δράσεις	22
2.4. Επιπτώσεις του INTERREG στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική.....	24
Κεφάλαιο 3°. INTERREG και Τοπική Οικονομία.....	27
3.1. Πώς συμβάλλει το πρόγραμμα στην οικονομική ανάπτυξη τοπικών κοινωνιών	27
3.2. Παραδείγματα επιτυχημένων έργων σε διάφορες χώρες.....	28
3.3. Ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και των τοπικών φορέων	32
3.4. Οικονομικά οφέλη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας	33
Κεφάλαιο 4°. INTERREG και Βιώσιμη Ανάπτυξη	35
4.1. Περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες και πράσινη ανάπτυξη μέσω του προγράμματος.....	35
4.2. Έργα που προωθούν τη βιώσιμη κινητικότητα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	36
4.3. Προστασία πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσω του INTERREG... ..	38
4.4. Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ.....	39
Κεφάλαιο 5°. Χρηματοδότηση και Οικονομική Διαχείριση των Έργων INTERREG... ..	41
5.1. Πηγές χρηματοδότησης και κατανομή πόρων	41
5.2. Διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων	44
5.3. Μέθοδοι αξιολόγησης της αποδοτικότητας των επενδύσεων	47
Κεφάλαιο 6°. Περιφερειακή Συνεργασία και Οικονομική Ανάπτυξη μέσω INTERREG	49
6.1. Διακρατικές συνεργασίες και η σημασία της διασυνοριακής ανάπτυξης.....	49
6.2. Ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων	51
6.3. Συγκριτική ανάλυση διαφορετικών περιφερειών στην εφαρμογή του INTERREG.....	52
6.4. Επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ..	54
Κεφάλαιο 7°. Εμπειρική Ανάλυση και Στατιστικά Δεδομένα για το Πρόγραμμα INTERREG	56
7.1. Ενδεικτικά έργα και τοπικά παραδείγματα (Ελλάδα–Ιταλία, BeCircular, KEEP ON).....	56
7.2. Γραφήματα – Διαγράμματα – Πίνακες	59
Κεφάλαιο 8°. Προκλήσεις και Περιορισμοί του INTERREG	61

Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής.....	64
Βιβλιογραφία	67
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	67
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	69

Εισαγωγή

Μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την προώθηση και ενδυνάμωση της διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών χωρίς σύνορα, είναι ο σχεδιασμός του προγράμματος INTERREG. Το πρόγραμμα πρωτοεισάχθηκε το 1990 και αποτέλεσε από την αρχή ένα μέσο για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και την ελαχιστοποίηση των ανισοτήτων μεταξύ των διαφορετικών διοικητικών περιοχών της Ευρώπης. Το πρόγραμμα πετυχαίνει να ενισχύσει την τοπική οικονομία και να βοηθήσει την υλοποίηση έργων μέσω της συνεργασίας, αντιμετωπίζοντας τις κοινές δυσκολίες και υιοθετώντας τις κοινές ευκαιρίες. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, έχει αποβεί το πρόγραμμα πάρα πολύ σημαντικό (Reitel et al., 2018).

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελούν περίπου το 99% των επιχειρήσεων στην ΕΕ και με άλλα λόγια η τοπική οικονομία αποτελεί τον σκελετό της ευρωπαϊκής ανάπτυξης. Η δραστηριότητα αυτών των επιχειρήσεων βοηθάει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και στην περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη. Το INTERREG βοηθάει τους τοπικούς οικισμούς να συνεργάζονται, να αλληλεπιδρούν και να ανταλλάσσουν ιδέες και πρακτικές. Έτσι, υιοθετούν κοινές στρατηγικές για να ανταπεξέλθουν στην αντιμετώπιση προκλήσεων όπως είναι η ανεργία, η κοινωνική ένταξη και η οικονομική πολυμορφία. Για παράδειγμα, έχει τονωθεί η τοπική οικονομία αλλά και έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων από έργα που επικεντρώνονται στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας αλλά και του τουρισμού, καθώς και στην ανάπτυξη καινοτομιών στην τεχνολογία (Dühr & Nadin, 2007).

Ταυτόχρονα, το INTERREG επιδιώκοντας να ευθυγραμμιστεί με την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), η επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί κεντρικό στόχο του προγράμματος. Έργα όπως, η προστασία της βιοποικιλότητας, η διαχείριση των υδάτινων πόρων αλλά και η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, είναι μερικά από τα έργα που υλοποιούνται μέσω του προγράμματος και προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Επιπρόσθετα, το INTERREG προσανατολίζεται προς έργα που αφορούν στις βιώσιμες μορφές τουρισμού αλλά και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλει στην καλλιέργεια ανθεκτικών και βιώσιμων τοπικών οικονομιών (Cavalli et al., 2021).

Η σημαντικότητα του INTERREG διαφαίνεται και από την ικανότητά του να προάγει την κοινωνική συνοχή και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Χωρίς τα όρια των συνόρων, δίνεται η δυνατότητα στις περιφέρειες να αντιμετωπίσουν από κοινού δυσκολίες μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας όπως, η κλιματική αλλαγή, η μετανάστευση και η οικονομική ανισότητα. Η συνεργατικότητα οικοδομεί εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη μεταξύ των οικισμών και περαιτέρω συμβάλλει στη δημιουργία μιας κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας (Reitel et al., 2018).

Το πρόγραμμα στηρίζει ερευνητικά έργα και αναπτύσσει δίκτυα συνεργασίας μεταξύ διαφόρων πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και εταιριών. Οι συνεργασίες αυτές προωθούν και διαδίδουν ταχύτατα νέες τεχνολογίες και προάγουν την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών. Με αυτόν τον τρόπο, το INTERREG λειτουργεί ως μοχλός ώθησης της καινοτομίας και της διάδοσης των γνώσεων. Αυτή η παράμετρος είναι ιδιαίτερα κρίσιμη σε μία παγκοσμιοποίηση κατά την οποία η ικανότητα προσαρμογής και η καινοτόμα διάθεση είναι το κλειδί της επιτυχίας για την οικονομική ευημερία (Lähteenmäki-Smith & Dubois, 2006).

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την αξιολόγηση του προγράμματος INTERREG και το ρόλο του στην ενίσχυση και στην προαγωγή της τοπικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Θα εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο το πρόγραμμα βοηθάει στην ενδυνάμωση της οικονομίας των τοπικών κοινοτήτων αλλά ταυτόχρονα προάγει και εφαρμόσιμες τακτικές προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

Ένας από τους κεντρικούς σκοπούς της μελέτης είναι να εξετάσει τους μηχανισμούς και τις τεχνικές με τις οποίες το INTERREG ενδυναμώνει την περιφερειακή οικονομία. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, είναι σκόπιμη η ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων του προγράμματος, των διαφορετικών τύπων έργων που προωθεί αλλά και τα αποτελέσματα που παρουσιάζουν οι διαφορετικές περιφέρειες. Επιπρόσθετα, θα επιχειρηθεί να ερευνηθεί ο ρόλος του INTERREG στην προαγωγή της τοπικής καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Επίσης, η βοήθεια που παρέχει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, αποτελεί ακόμα ένα σημαντικό σημείο έρευνας (Reitel et al., 2018).

Ταυτόχρονα, η εργασία αποσκοπεί στην αξιολόγηση της σημασίας του INTERREG προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Αναλύονται οι περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί βιώσιμοι παράμετροι των έργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα. Εξετάζεται ο τρόπος που τα έργα αυτά σχετίζονται με την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ. Εμφατικά, θα εξεταστούν περιβαλλοντικά έργα όπως είναι η

προστασία της βιοποικιλότητας, η διαχείριση των φυσικών πόρων και η ελάττωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (Cavalli et al., 2021).

Για να εξαχθούν γόνιμα συμπεράσματα, η μελέτη θα ασχοληθεί με μια σειρά ερευνητικών ερωτημάτων:

1. Ποιοι είναι οι βασικοί τρόποι μέσω των οποίων το πρόγραμμα INTERREG συμβάλλει στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας;
2. Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των έργων που επιχορηγεί το INTERREG και με ποιο τρόπο αυτά συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών;
3. Με ποιους τρόπους το INTERREG προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο;
4. Ποιες είναι οι ωφέλειες των έργων του INTERREG στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική ευημερία;
5. Ποιες είναι οι δυσκολίες και τα εμπόδια, στα οποία καλούνται να ανταπεξέλθουν τα έργα του INTERREG στην προσπάθειά τους να στηρίξουν την τοπική οικονομία και να οδηγήσουν στη βιώσιμη ανάπτυξη;
6. Ποιες βέλτιστες στρατηγικές είναι δυνατόν να προκύψουν από την ανάλυση των έργων του INTERREG και με ποιο τρόπο μπορούν αυτές να εφαρμοστούν και σε άλλες περιφέρειες ή προγράμματα;

Ερευνώντας και στην συνέχεια απαντώντας σε αυτά τα ερωτήματα, θα δοθεί η δυνατότητα να κατανοηθεί πλήρως η σπουδαιότητα του INTERREG για να ενισχυθεί η εγχώρια οικονομία και η βιώσιμη ευημερία. Παράλληλα, θα επιστήσουν την προσοχή στις ευκαιρίες και στους περιορισμούς του προγράμματος και θα δώσουν πολύτιμες πληροφορίες για βέλτιστη αποτελεσματικότητα αυτού μελλοντικά. Η μελέτη λοιπόν θα επιδιώξει να αναλύσει εις βάθος το πρόγραμμα INTERREG μέσω της προσπάθειας να καταγράψει τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκολίες που εμφανίζονται σε σχέση με την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και της ευημερίας. Θα προταχθούν τρόποι βελτίωσης και προσαρμογής στις μελλοντικές ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων και των περιφερειών της Ευρώπης.

Με στόχο τη συστηματική και κριτική ανάλυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας αναφορικά με το πρόγραμμα INTERREG και τις επιδράσεις του στην οικονομία και την ανάπτυξη, η μεθοδολογία της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης απαριθμεί διάφορα στάδια. Στην προσέγγιση συμπεριλήφθηκε ο προσδιορισμός των ερευνητικών ερωτημάτων, η στρατηγική αναζήτησης, οι παράγοντες επιλογής των αναγκαίων πηγών, η διαδικασία εξέτασης και σύνθεσης των στοιχείων, αλλά και η αξιολόγηση της ποιότητας των μελετών.

Πρώτο στάδιο στην ανασκόπηση αποτέλεσε ο καθορισμός ευκρινών ερευνητικών ερωτημάτων μέσω των οποίων θα καθοδηγηθεί η αναζήτηση και η εξέταση της βιβλιογραφίας. Πιο αναλυτικά, τα ερωτήματα στηρίχθηκαν στη διερεύνηση των δυσκολιών και των ευκαιριών που εμφανίζει η εφαρμογή του προγράμματος INTERREG αλλά και στην καταγραφή του τρόπου με τον οποίο συμβάλλει στην προώθηση της τοπικής οικονομίας και βιωσιμότητας.

Οι λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν στην αναζήτηση της βιβλιογραφίας ήταν "INTERREG", "τοπική οικονομία", "βιώσιμη ανάπτυξη", "διασυνοριακή συνεργασία" και "περιφερειακή πολιτική". Αυτές συνδυάστηκαν με λογικούς τελεστές (AND, OR) για καλύτερα αποτελέσματα. Η αναζήτηση βασίστηκε σε ακαδημαϊκές βάσεις δεδομένων, όπως το Scopus, το Web of Science και το Google Scholar, καθώς και σε εκδόσεις από έγκυρους εκδότες όπως οι Elsevier, SpringerLink και Sage.

Τα κριτήρια που οδήγησαν στην επιλογή των πηγών ήταν τα εξής:

- **Χρονικό Διάστημα:** Προτιμήθηκαν μελέτες που δημοσιεύθηκαν την τελευταία δεκαετία, ώστε να εξασφαλιστεί το γεγονός ότι τα δεδομένα είναι επίκαιρα.
- **Γλώσσα:** Επιλέχθηκαν μελέτες γραμμένες στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.
- **Τύπος Δημοσιεύσεων:** Επιλέχθηκαν άρθρα από επιστημονικά περιοδικά, διάφορα βιβλία, κεφάλαια βιβλίων και επίσημες εκθέσεις.
- **Συνάφεια:** Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν πλήρως συναφείς με το θέμα της ανασκόπησης και προσανατολισμένες στο πρόγραμμα INTERREG αλλά και στις συνέπειές του στην τοπική οικονομία και τη βιώσιμη ευημερία.

Μετά τη συλλογής των πηγών, η μελέτη προχώρησε σε κριτική ανάλυση του περιεχομένου τους. Η ανάλυση συμπεριέλαβε τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις, τα ευρήματα και τα συμπεράσματα κάθε μελέτης και φυσικά επισήμανε τα κύρια θέματα έρευνας. Προχωρώντας, τα δεδομένα βοήθησαν να συνδεθούν και να αναγνωριστούν οι κοινές τάσεις, οι αντιφάσεις και οι ελλείψεις στη βιβλιογραφία αλλά και να εντοπιστούν περιοχές που χρήζουν περαιτέρω εξέτασης.

Κριτήρια, όπως η σαφής διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων, η ορθότητα της μεθοδολογίας, η εγκυρότητα και η συνέπεια των στοιχείων αλλά και η αντικειμενικότητα στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων, χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της ποιότητας των επιλεγμένων μελετών. Βέβαια, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί για την ολοκλήρωση της ανασκόπησης. Η ανασκόπηση ενδέχεται να μην έχει λάβει υπόψη της τη γκρίζα βιβλιογραφία ή μη δημοσιευμένες μελέτες και είναι πιθανό να

περιορίστηκε στη χρήση των πηγών που είναι διαθέσιμες σε επιλεγμένες βάσεις δεδομένων. Επιπρόσθετα, για το λόγο ότι οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν είτε στην ελληνική, είτε στην αγγλική γλώσσα, υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να έχουν παραληφθεί σχετικές μελέτες σε άλλες γλώσσες, εξίσου σημαντικές.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δέκα κύρια κεφάλαια και το καθένα αναλύει διαφορετικές πτυχές του προγράμματος INTERREG αλλά και τη θετική ή αρνητική του επίδραση στην εγχώρια οικονομία και τη βιώσιμη ευημερία. Με αυτόν τον τρόπο, επιχειρείται μια ολοκληρωμένη και συστηματική ανάλυση του θέματος, η οποία βοηθάει τον αναγνώστη να εμπεδώσει τις διάφορες διαστάσεις και συνέπειες του προγράμματος.

Το θέμα της εργασίας, η σημασία του, οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα που θα τεθούν παρουσιάζονται στο πρώτο κεφάλαιο. Επίσης, αναφέρεται η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε για τη συγκέντρωση και εξέταση των στοιχείων αλλά και η συνολική διάρθρωση της εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση της εργασίας. Παρατίθεται η υπάρχουσα ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και σχετικές μελέτες που αναφέρονται στο πρόγραμμα INTERREG, στην εγχώρια οικονομία και τη βιωσιμότητα. Γίνεται μνεία των θεωρητικών μοντέλων, των βασικών προσεγγίσεων ανάλυσης αλλά και σε προηγούμενες έρευνες που αποδίδουν την αναγκαία θεωρητική βάση για τη μελέτη.

Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή του προγράμματος INTERREG, κατά την οποία εξετάζεται το θεσμικό του πλαίσιο, οι στόχοι και οι κύριες αρχές του. Γίνεται αναφορά στις διαφορετικές φάσεις του προγράμματος, στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς του αλλά και στις επιλέξιμες ενέργειες που υποστηρίζει. Δεν θα μπορούσε να λείπει ανάλυση της συμβολής του INTERREG στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική και περαιτέρω της σημασίας του για την διακρατική συνοχή. Το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει τη συνεισφορά του προγράμματος στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Εκθέτονται παραδείγματα επιτυχημένων έργων σε διάφορες χώρες δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στους τοπικούς φορείς. Καταγράφονται οι οικονομικές ωφέλειες από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και επίσης, η τόνωση της ανταγωνιστικότητας σε τοπικό επίπεδο.

Το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη συνεισφορά του INTERREG στη βιώσιμη ανάπτυξη. Δίνεται έμφαση σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες και έργα που έχουν στόχο την αειφόρο κινητικότητα, τις ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές και τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Επιπλέον, περιγράφεται η σύνδεση του προγράμματος με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ. Αντικείμενο του έκτου κεφαλαίου είναι η ανάλυση των πηγών χρηματοδότησης του προγράμματος και η διαχείριση κατανομής των πόρων. Καταγράφεται η διαδικασία υποβολής και έγκρισης των προγραμμάτων, αλλά και

διερευνώνται οι προκλήσεις που συναντούν οι φορείς στην αξιοποίηση των κονδυλίων. Αναφέρονται και διάφοροι μέθοδοι αξιολόγησης της αποδοτικότητας των επενδύσεων αλλά και διάφορες περιπτώσεις αποτυχίας.

Στο επόμενο κεφάλαιο, αναλύεται η σπουδαιότητα της διασυνοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας για την οικονομική αειφορία. Προχωρά σε ανάλυση της σημαντικότητας των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων αλλά των διακρατικών συνεργασιών στην ανάπτυξη των περιφερειών. Για την καλύτερη κατανόηση παρουσιάζεται συγκριτική ανάλυση διαφορετικών περιφερειών στην εφαρμογή του INTERREG και οι επιπτώσεις που είχε αυτό στην αγορά εργασίας. Στο όγδοο κεφάλαιο, εξετάζονται επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης επιτυχημένων έργων INTERREG στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Μελετάται το πλαίσιο εκτέλεσής τους, τα εμπόδια που αντιμετώπισαν και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν. Επιπλέον, με στόχο μελλοντικές βελτιώσεις αντλούνται προτάσεις και ευκαιρίες από την ανάλυση των ανωτέρω.

Το ένατο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις προκλήσεις και στα εμπόδια που καλείται να αντιμετωπίσει το πρόγραμμα. Επισημαίνονται οι διοικητικές και γραφειοκρατικές δυσκολίες, χρηματοοικονομικοί περιορισμοί και ο αντίκτυπος των γεωπολιτικών και οικονομικών αλλαγών. Επιπλέον, δίνονται προτάσεις για μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις του προγράμματος. Στο τελευταίο κεφάλαιο, περιλαμβάνονται περιληπτικά τα βασικά ευρήματα της εργασίας και προτείνονται πολιτικές για τη βελτίωση της αποδοτικότητας του προγράμματος INTERREG. Προτείνονται μελλοντικές και πιθανές προοπτικές για περαιτέρω έρευνα και δράσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να βελτιώσουν την επίδραση του προγράμματος στην τοπική οικονομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Κεφάλαιο 1^ο. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Αρχικά κατά τους Okrožnik et al. (2023), ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει στόχο να ενισχύσει την τοπική οικονομία αλλά και την αειφόρα ανάπτυξη είναι το πρόγραμμα INTERREG. Η βιβλιογραφία αναφέρεται στη σπουδαιότητα του προγράμματος, το οποίο μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας βοηθάει την οικονομική σύνδεση, την επιχειρηματικότητα και την εφαρμογή της καινοτομίας στις κοινοτικές περιφέρειες. Το INTERREG με μηχανισμούς, όπως η χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων, η προώθηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και η επέκταση της αγοράς εργασίας, επιδρά δραστικά στην εγχώρια οικονομία (Okrožnik et al., 2023). Πολλές μελέτες δείχνουν ότι τα έργα του

INTERREG δίνουν τη δυνατότητα στις τοπικές επιχειρήσεις να εφαρμόσουν καινοτόμες ιδέες και τακτικές και να προωθήσουν την ανταγωνιστικότητα, ώστε αυτές να βελτιώσουν και να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αγορές.

Βασικό χαρακτηριστικό του προγράμματος είναι η ποικιλομορφία των έργων που χρηματοδοτεί. Γίνεται προσπάθεια να καλύψει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως η τουριστική ανάπτυξη, οι ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η αξιοποίηση των υποδομών. Βασίζεται επίσης, σε συνεργασίες διαφορετικών περιφερειών γιατί με αυτόν τον τρόπο γίνεται προσιτή η διάχυση της γνώσης και εφαρμόζονται καλύτερα οι διάφορες πρακτικές (Okrožnik et al., 2023). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι με τη χρηματοδότηση έργων που αφορούν στην επιχειρηματικότητα ενισχύονται οι τοπικές οικονομίες, ώστε να διαφοροποιηθούν και να μην εξαρτιούνται από τους παραδοσιακούς κλάδους, όπως ο τουρισμός για να αναπτυχθούν.

Καλύπτοντας τόσο τις περιβαλλοντικές όσο και τις κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις της βιώσιμης αειφορίας, το INTERREG παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην προαγωγή της. Η βιβλιογραφία μεταξύ άλλων αναφέρει ότι το πρόγραμμα επιχορηγεί έργα που αφορούν στην προστασία της οικολογικής ισορροπίας, τη βιώσιμη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την απανθρακοποίηση της οικονομίας (Okrožnik et al., 2023). Πετυχαίνει να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων αφού προωθεί την κοινωνική συνοχή και συνεργασία αλλά και ενδυναμώνει τη λήψη αποφάσεων από τις τοπικές κοινωνίες. Στους τομείς της υπεύθυνης κατανάλωσης, του οικολογικού στρατηγικού σχεδιασμού και της ενίσχυσης της σταθερότητας των περιφερειών, η συμβολή του INTERREG στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ είναι προφανής.

Ωστόσο, τα έργα του INTERREG δεν πραγματοποιούνται χωρίς δυσκολίες για το λόγο ότι εμφανίζονται προκλήσεις όσον αφορά στη χρηματοδότηση, στη γραφειοκρατία και τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των συμμετεχόντων φορέων. Η βιβλιογραφία σημειώνει ότι η αποτελεσματικότητα των έργων επηρεάζεται αρνητικά από τις διαφορές μεταξύ των περιφερειών που αναλαμβάνουν τα έργα. Επίσης, επηρεάζεται και η μετάδοση των βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών περιβαλλόντων (Okrožnik et al., 2023). Έτσι αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντικό να οριστούν αντικειμενικά κριτήρια αξιολόγησης των

έργων, με στόχο τη διαφάνεια και τη χρηστή διακυβέρνηση των χρηματοδοτούμενων πράξεων.

Η ανάλυση επιτυχημένων προσεγγίσεων δίνει την ευκαιρία για την ανάδειξη των αποτελεσματικών πρακτικών, οι οποίες στη συνέχεια μπορούν να εξασκηθούν και σε άλλες περιφέρειες. Είναι αναγκαίο να υπάρχει συνεχής έλεγχος και προσαρμογή του προγράμματος INTERREG. Οι μελλοντικές εφαρμογές του προγράμματος συνδέονται στενά με την προσαρμοστικότητα και την ευελιξία στις συνεχώς μεταβαλλόμενες νέες κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις. Με αυτό τον τρόπο, καθιερώνεται ένα θεμελιώδες εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής.

Μια άλλη οπτική των Benito Giordano & Lidia Greco, (2023), υποστηρίζει ότι το INTERREG κινείται σε μια "χωρικά ευαίσθητη προσέγγιση", για το λόγο ότι δε βασίζεται σε ομοιόμορφες και οριζόντιες αναπτυξιακές προσεγγίσεις αλλά κάνει προσπάθεια να προσαρμοστεί στις γεωγραφικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες. Η προσαρμοστικότητα αυτή είναι χρήσιμο εργαλείο γιατί επιτρέπει στις περιοχές που λαμβάνουν μέρος στο πρόγραμμα, να το χρησιμοποιούν με βάση τις δικές τους κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες και να επιτυγχάνεται η συνοχή.

Οι βασικές παρεμβάσεις του INTERREG στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας αναλύονται στην επένδυση σε καινοτόμα έργα, στην τόνωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και τη διείσδυση σε νέες αγορές. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα χρηματοδοτικά εργαλεία του προγράμματος βοήθησαν σημαντικά στην επέκταση της επιχειρηματικότητας αλλά και στη οικοδόμηση μιας ισχυρότερης οικονομικής δομής. Το INTERREG βοήθησε την τεχνολογική καινοτομία να εισβάλλει με την επιδίωξή του να βελτιώσει την ψηφιακή υποδομή και να ενισχύσει την έρευνα και ανάπτυξη σε περιφερειακό τομέα (Benito Giordano & Lidia Greco, 2023).

Η βοήθεια του INTERREG είναι κομβικής σημασίας αφού μέσω των χρηματοδοτήσεων ενισχύεται η βιωσιμότητα, διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και την ορθολογική διαχείριση των φυσικών αποθεμάτων. Επίσης, ενισχύεται η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της βιώσιμης τουριστικής ευημερίας. Η μελέτη των Giordano & Greco (2023) καταδεικνύει ότι με τη στήριξη αυτών των δράσεων, το INTERREG καταφέρνει να

πετύχει στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ και να καλυτερέψει τις συνθήκες διαβίωσης των εγχώριων κοινωνιών.

Βέβαια, παρουσιάζονται και πολλές δυσκολίες για την πραγματοποίηση των έργων του INTERREG, όπως είναι οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, η ανομοιογένεια των προσεγγίσεων μεταξύ των χωρών και η πιθανότητα ότι δε θα μπορέσουν να διατηρήσουν τα αποτελέσματα και μετά την τελευταία δόση της χρηματοδότησης (Benito Giordano & Lidia Greco, 2023). Όλα τα ανωτέρω γεγονότα, πιθανά να επηρεάσουν την αποδοτικότητα του προγράμματος και να είναι αναγκαίο να διαμορφωθούν πιο ευέλικτες χρηματοδοτικές πρακτικές και τεχνικές διακυβέρνησης.

Η μελέτη των Giordano & Greco (2023) υπογραμμίζει emphaticά τη σπουδαιότητα των πρακτικών που προβάλλονται μέσα από την εμπειρία του INTERREG. Οι συγγραφείς τονίζουν ότι με τη μετάδοση των βέλτιστων πρακτικών σε περιφερειακό επίπεδο είναι δυνατή η αναβάθμιση της αποδοτικότητας των προγραμμάτων με αποτέλεσμα τη γρηγορότερη και ευκολότερη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων. Η ικανότητα του INTERREG να είναι ευέλικτο στις νέες οικονομικές και πράσινες προκλήσεις, του προσφέρει προοπτικές μελλοντικά και το καθιστά ένα καίριο εργαλείο για την εξισορροπημένη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών και τη συνοχή μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

Επιπλέον, κατά τους Niavis et al. (2024), το INTERREG προσφέρει έργα κοινού ενδιαφέροντος στις περιφέρειες και τους παρέχει τη δυνατότητα για διαπεριφερειακή ανάπτυξη. Η υιοθέτηση αυτών των κοινών έργων ενισχύει την καινοτομία και προσφέρει οικονομική και τεχνολογική πρόοδος, καθώς και οικολογική βιωσιμότητα (Niavis et al., 2024). Το Strand B, όπως και άλλα διακρατικά προγράμματα INTERREG, επιχορηγούν τις περιφέρειες ώστε να ελαττώσουν τις ανισότητες και να προωθήσουν τη συνοχή. Όμως, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιφερειών σχετικά με τους κανόνες κατανομής των πόρων αλλά και την είσοδο στο πρόγραμμα. Αυτό το ζήτημα είναι δυνατόν να προκαλέσει προβλήματα σε μια προσπάθεια ισορρόπησης της ανάπτυξης των περιφερειών.

Το INTERREG χρηματοδοτεί και προωθεί έργα που αφορούν στην επιχειρηματικότητα και την υιοθέτηση καινοτομιών με στόχο την προαγωγή της πράσινης βιομηχανίας. Αποτελεί λοιπόν ένα κύριο μηχανισμό του INTERREG για τη στήριξη της οικονομικής δυναμικής στα όρια τοπικού χαρακτήρα. Τα έργα εστιάζουν

και επιχορηγούν την ψηφιακή τεχνολογία, την ενδυνάμωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (MME) αλλά και την καινοτομία των μεταφορικών και ενεργειακών δικτύων (Niavis et al., 2024). Μέσω της συνεργασίας είναι επόμενο να μεταδίδεται η τεχνογνωσία και οι πετυχημένες τακτικές και να προκύπτει συνοχή αλλά και οικονομική ανάκαμψη σε περιοχές λιγότερο αναπτυγμένες οικονομικά.

Το INTERREG στο πεδίο της βιώσιμης ανάπτυξης διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο γιατί προωθεί έργα που έχουν άωτερο σκοπό την περιβαλλοντική διαχείριση και την οικονομικοπολιτική συνοχή. Στηρίζει δράσεις που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αναφέρονται σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας, περιορισμό των ρύπων και στην υπεύθυνη κατανομή των φυσικών πόρων (Niavis et al., 2024). Πέρα από τα ανωτέρω, το INTERREG με τις πρωτοβουλίες του, προωθεί τη διάσωση του πολιτιστικού πλούτου, τη στήριξη της ανακύκλωσης πόρων και την οικοτουριστική ανάπτυξη. Συσχετίζονται τα έργα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ και αυτό καθιστά το INTERREG ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη της ΕΕ στην πράσινη εκμετάλλευση.

Αν και το INTERREG προσδοκά τη συνοχή παρόλα αυτά δημιουργούνται δυσκολίες, οι οποίες αφορούν στην κατανομή των επιχορηγήσεων και στο γεγονός ότι υπάρχει ανταγωνιστικότητα μεταξύ των περιφερειών για το ποια θα αποκτήσει περισσότερους πόρους από το πρόγραμμα. Είναι γεγονός, όπως αναφέρει και η μελέτη των Niavis et al. (2024), οι αναπτυγμένες περιφέρειες είναι ικανότερες να απορροφήσουν γρηγορότερα τα περισσότερα κονδύλια και έτσι παρά την προσπάθεια για ισότητα, σε πολλές περιπτώσεις δημιουργούνται ανισότητες. Παρατηρείται επίσης το εξής γεγονός ότι λόγω της πολυπλοκότητας και της δυσκολίας που παρουσιάζουν οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων αλλά και η ανταγωνιστικότητα για τη διεκδίκηση της χρηματοδότησης, εμποδίζουν τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές να αποκτήσουν πόρους, αφού είναι γι' αυτές πολύ δύσκολη η συμμετοχή τους στα προγράμματα.

Μέσω των έργων INTERREG αναδεικνύεται η αξία των βέλτιστων πρακτικών και είναι σκόπιμη η μεταφορά τους σε άλλες περιφέρειες. Οι συγγραφείς Niavis et al. (2024) αναφέρουν μέσω των επιτυχημένων προγραμμάτων του INTERREG, δημιουργούνται πρότυπα για το σχεδιασμό στρατηγικών ανάπτυξης σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης. Στόχος είναι η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλες τις περιοχές στο πρόγραμμα, απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και διασφάλιση

ισότιμων πόρων για όλους. Με αυτόν τον τρόπο στο μέλλον το INTERREG θα πετύχει την ισότητα και τη συνοχή που επιδιώκει.

Επιπλέον, σύμφωνα με τη μελέτη των Chirodea, Soproni και Marian (2024), το INTERREG προσπαθεί να δημιουργήσει ένα ικανό και ενισχυμένο πλαίσιο οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας των ευρωπαϊκών περιφερειών με το να τους δίνει βοήθεια τόσο χρηματοδοτική όσο και τεχνική σε έργα που υποστηρίζουν την εδαφική ενότητα και τη διαρκή ανάπτυξη. Δίνεται έμφαση στις απομακρυσμένες περιοχές για το λόγο ότι εκεί είναι ιδιαίτερα έκδηλες οι οικονομικές ανισότητες και η διοικητική δυσκολία και οι οποίες επιβάλλουν τη στήριξη από ευρωπαϊκούς πόρους.

Ένας από τους κεντρικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων το INTERREG υποστηρίζει την τοπική οικονομία είναι η διάθεση χρηματοδοτικών εργαλείων που στοχεύουν στην ανάπτυξη καινοτόμων έργων. Στοιχεία της ανάπτυξης αυτής είναι η προώθηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ), η σύσταση τεχνολογικών clusters, και η ανάπτυξη διασυνοριακής εμπορικής συνεργασίας. Με την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων φορέων και εταιριών, διευκολύνεται η εισροή επενδύσεων και χρηματοδοτήσεων των φορέων που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα (Chirodea et al., 2024).

Ταυτόχρονα, υποστηρίζονται έργα που εστιάζουν στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, στην ανακυκλώσιμη οικονομία και στην καλύτερη απόδοση των ενεργειακών πόρων. Έτσι, το πρόγραμμα είναι πάρα πολύ σημαντικό για την προαγωγή της μακροχρόνιας ανάπτυξης. Όπως αναφέρεται και στη βιβλιογραφία, το INTERREG εστιάζει στην περιβαλλοντική διαχείριση και στην εξάλειψη των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, προωθώντας πρωτοβουλίες με επιτυχία και έτσι αναπτύσσονται διακρατικής συνεργασίας που αφορούν σε ζητήματα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης (Chirodea et al., 2024).

Όπως αναφέρει και η βιβλιογραφία, εμφανίζονται σημαντικά προβλήματα στην εκτέλεση του προγράμματος, όπως είναι οι γραφειοκρατικές δυσκολίες και η ποικιλία των νόμων που ισχύουν στις διάφορες περιφέρειες. Λόγω των ανωτέρω, δυσκολεύεται και καθυστερεί η υλοποίηση των έργων και οδηγεί στη μειωμένη αποδοτικότητα των διακρατικών συνεργασιών. Όλες αυτές οι δυσκολίες δημιουργούν και μια άνιση κατανομή των χρηματοδοτήσεων με αποτέλεσμα κάποιες περιφέρειες

να απορροφούν την πλειοψηφία των πόρων και κάποιες άλλες να έχουν λιγότερες ευκαιρίες για να λάβουν χρηματοδότηση (Chirodea et al., 2024).

Συνοψίζοντας, η εξέταση της βιβλιογραφίας δείχνει ότι ένα από τα πιο σημαντικά κλειδιά επιτυχία του INTERREG, είναι η δυνατότητα που παρέχει στις περιφέρειες να ανταλλάσσουν ιδέες και καθοδηγούν η μία την άλλη προς τη βέλτιστη μέθοδο. Η πρακτική προδιαγράφει και έχει αποδεχθεί την προαγωγή μοντέλων ανάπτυξης που έχουν κατορθώσει να συντελέσουν θετικά και να συμβάλλουν στην διάδοση των αναπτυξιακών στρατηγικών και να αυξήσουν την αποδοτικότητα των προγραμμάτων της ΕΕ. Το μέλλον των προγραμμάτων του INTERREG σχετίζεται με την προσαρμοστικότητά του στις μεταβολές των οικονομικών και κοινωνικών περιστάσεων, αλλά και στην ικανότητά του να ενθαρρύνει τη διακρατική συνεργασία και συνοχή (Chirodea et al., 2024).

Σημαντική επίσης, είναι και η μελέτη της Hachmann (2011), η οποία αναφέρει ότι τα προγράμματα INTERREG είναι καθοριστικής σημασίας για την ενίσχυση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ περιφερειών και χωρών. Απώτερο σκοπός επιμένει να είναι η αλληλεπίδραση των τοπικών οικονομιών και επίτευξη συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ευρωπαϊκό επίπεδο του INTERREG διαφαίνεται από το γεγονός ότι οι τοπικές επιχειρήσεις και φορείς μπορούν από κοινού να διαμορφώνουν πολιτικές χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τα σύνορα των εθνικών κρατών. Αυτή η ελευθερία δημιουργεί νέες ευκαιρίες περιφερειακής ανάπτυξης.

Η προώθηση των κοινών στρατηγικών ανάπτυξης, οι οποίες βασίζονται στη διάχυση της γνώσης, της τεχνογνωσίας και των πρακτικών, είναι ένας από τους κύριους παράγοντες της επιτυχίας του INTERREG. Στόχος είναι η ενίσχυση της καινοτομίας αλλά και η δημιουργία νέων εργασιακών θέσεων σε κλάδους που τώρα αναπτύσσονται. Τέτοιοι κλάδοι είναι η πράσινη και ψηφιακή τεχνολογία στους οποίους επενδύει το πρόγραμμα, χρηματοδοτώντας τους (Hachmann, 2011). Με την ενθάρρυνση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των τοπικών περιφερειών, επιτυγχάνεται η ανάπλαση καινοτόμων οικοσυστημάτων που ενισχύει την διεθνή ανταγωνιστικότητα των περιφερειών.

Σύμφωνα με τη μελέτη της Hachmann (2011), το INTERREG προωθεί έργα που προάγουν την πράσινη ανάπτυξη και κατ' επέκταση την προστασία του περιβάλλοντος, την κατανομή των φυσικών πόρων και τη ελάττωση των επιπτώσεων

στο φυσικό περιβάλλον. Γι' αυτό το λόγο, τα έργα που αναλαμβάνουν οι περιφέρειες συμπεριλαμβάνουν την οικολογική μετακίνηση, την ανακυκλωτική οικονομία αλλά και τη φιλική προς περιβάλλον συμπεριφορά. Περαιτέρω, τα έργα του προγράμματος INTERREG επιτυγχάνουν να πορευτούν σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ. Οι δράσεις που υιοθετούνται, ωθούν τη μετάβαση σε μία κλιματικά ευαίσθητη οικονομία, ακολουθώντας τη στρατηγική της ΕΕ και ενδυναμώνοντας τη σταθερότητα των τοπικών κοινωνιών στην κλιματική αλλαγή.

Ωστόσο, η Hachmann (2011), αναφέρει ότι ένα από τα σημαντικά ζητήματα της εφαρμογής του προγράμματος είναι η πολυσύνθετη διοικητική διαδικασία αλλά και οι θεσμικές ιδιαιτερότητες των περιφερειών που συμμετέχουν. Πολλές είναι οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα. Μεγάλη προσπάθεια έχει γίνει για να ελαττωθεί η γραφειοκρατία αλλά και η ανισότητα που παρατηρείται στη διάθεση των ευρωπαϊκών πόρων. Επίσης, η διαφορετικότητα όσον αφορά στη θεσμική κουλτούρα των συμμετεχόντων, δυσκολεύει την πραγματοποίηση των έργων. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι επηρεάζεται αρνητικά η αποτελεσματικότητα των δράσεων του προγράμματος διεθνώς.

Τέλος, η συγγραφέας υποστηρίζει ότι είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί ένα συνεκτικό και ευέλικτο πλαίσιο εφαρμογής του INTERREG, ώστε να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των περιφερειών και η μεταφορά της τεχνογνωσίας. Η μελέτη της Hachmann (2011) συνιστά ότι η καλύτερη πρακτική θα ήταν η εκμετάλλευση των αποδοτικών πρακτικών και η καθιέρωση εξειδικευμένων συνεργατικών δικτύων, που θα έχουν ως αποτέλεσμα να βελτιώσουν τη διακρατική αλληλοσύνδεση. Το INTERREG θα διαγράψει λαμπρό μέλλον αν προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και στις απαιτήσεις προς την κατεύθυνση της διακρατικής ολοκλήρωσης και της πράσινης περιφερειακής ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 2^ο. Το Πρόγραμμα INTERREG

2.1. Ιστορική εξέλιξη και θεσμικό πλαίσιο του προγράμματος INTERREG

Το πρόγραμμα **INTERREG** είναι μία πολύ σημαντική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) μέσω της οποίας ενεργοποιείται η συνεργασία μεταξύ των χωρών και των περιφερειών. Οι συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις και προτεραιότητες της ευρωπαϊκής εξέλιξης αντικατοπτρίζουν την ιστορική εξέλιξη του προγράμματος, καθώς προωθούν την επιδίωξη για μια ισορροπημένη και πράσινη ανάπτυξη σε όλη την Ευρωπαϊκή ήπειρο (Borowicz & Pachocka, 2019).

Η γέννηση του INTERREG εντοπίζεται χρονικά το 1989, κατά την περίοδο δηλαδή, που η ΕΕ παραδέχτηκε την ύπαρξη της ανάγκης για ανάπτυξη της διασυνοριακής συνεργασίας. Η πρώτη φάση του προγράμματος, γνωστή ως INTERREG I, για την περίοδο 1989-1993, εγκαινιάστηκε άμεσα. Ο προϋπολογισμός που είχε στη διάθεσή του, ήταν ύψους 1,1 δισεκατομμυρίων ευρώ. Στόχος του ήταν να εξαλείψει τις αρνητικές επιπτώσεις της ύπαρξης των συνόρων στην οικονομική και κοινωνική ενότητα μέσω της προώθησης κοινών δράσεων που υιοθετήθηκαν από τις τοπικές περιοχές. Η προσπάθεια στέφτηκε με επιτυχία και αυτό βοήθησε στη συνέχιση και εξάπλωση της με το INTERREG II (1994-1999). Αυτό έδωσε ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στη διασυνοριακή συνεργασία, υιοθετώντας τη διεθνή και την περιφερειακή σύμπραξη ως ιδιαίτερες συνιστώσες (Reitel et al., 2018).

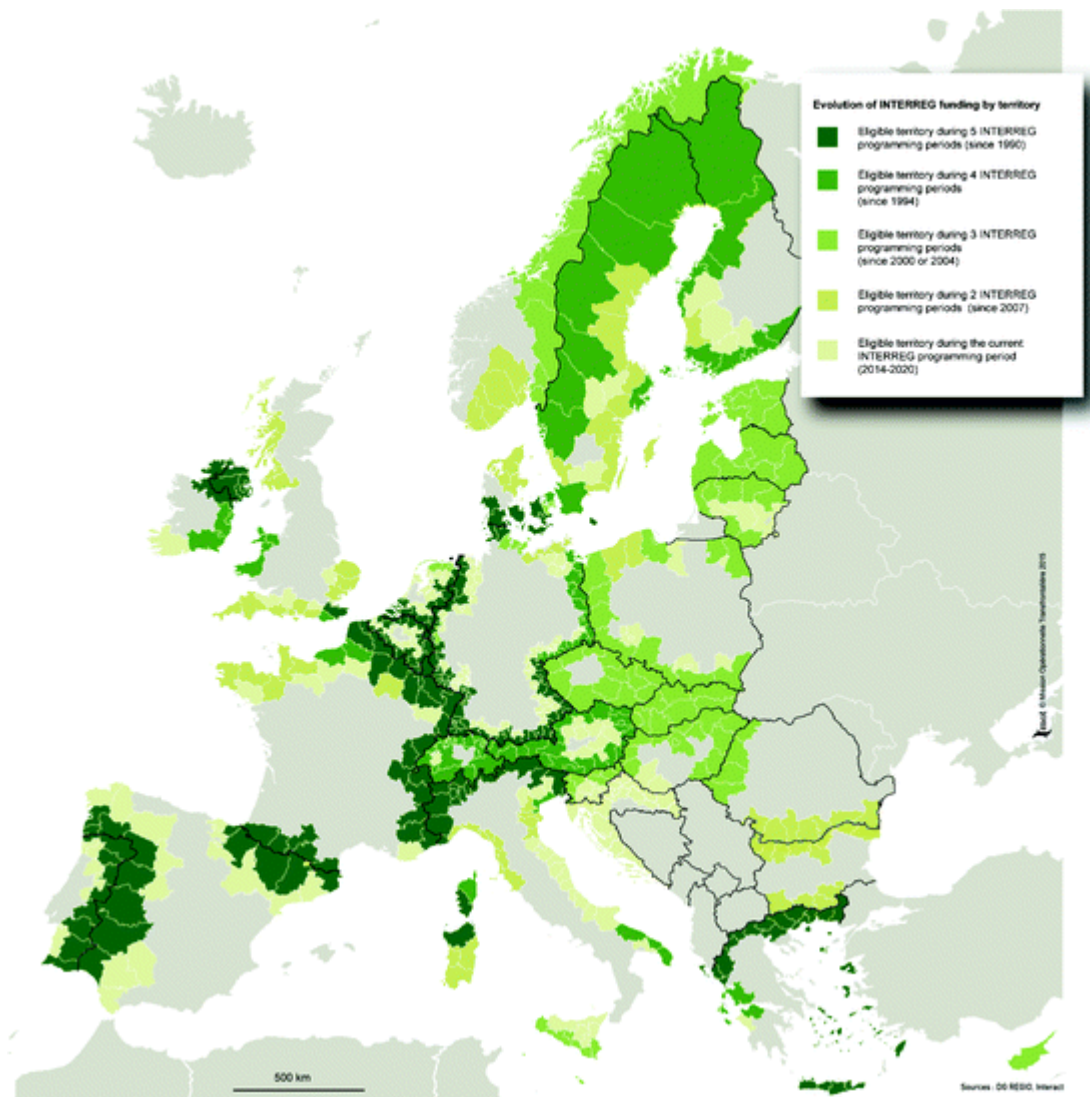

Διάγραμμα 1. Προκλήσεις για τις διασυνοριακές περιφέρειες της ΕΕ και ο αναμενόμενος αντίκτυπός τους. Πηγή:

https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_14/sr_cross-border_el.pdf

Στη συνέχεια το INTERREG III έλαβε χώρα κατά την περίοδο 2000-2006, το οποίο αποτελούνταν από τρεις άξονες:

1. **Διασυνοριακή συνεργασία (Strand A):** Στόχευε στην προώθηση της αστικής, αγροτικής και παράκτιας ανάπτυξης, στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τη φροντίδα του περιβάλλοντος μέσω της συνεργασίας μεταξύ γειτόνων (Pedrazzini, 2006).
2. **Διακρατική συνεργασία (Strand B):** Δόθηκε έμφαση σε θέματα μεταφορών, διαχείρισης των φυσικών πόρων και της πράσινης ανάπτυξης. Μέσω της συνεργασίας εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών ώθησαν τη συνεργασία και την ολοκλήρωση στις ευρωπαϊκές περιοχές (Pedrazzini, 2006).
3. **Διαπεριφερειακή συνεργασία (Strand C):** Αναπτύχθηκαν κανάλια συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών σε ολόκληρη την ΕΕ, με σκοπό να ανταλλάξουν εμπειρίες και επιτυχημένες τακτικές σε διάφορους τομείς όπως για παράδειγμα η έρευνα, η τεχνολογία και η καινοτομία (Pedrazzini, 2006).

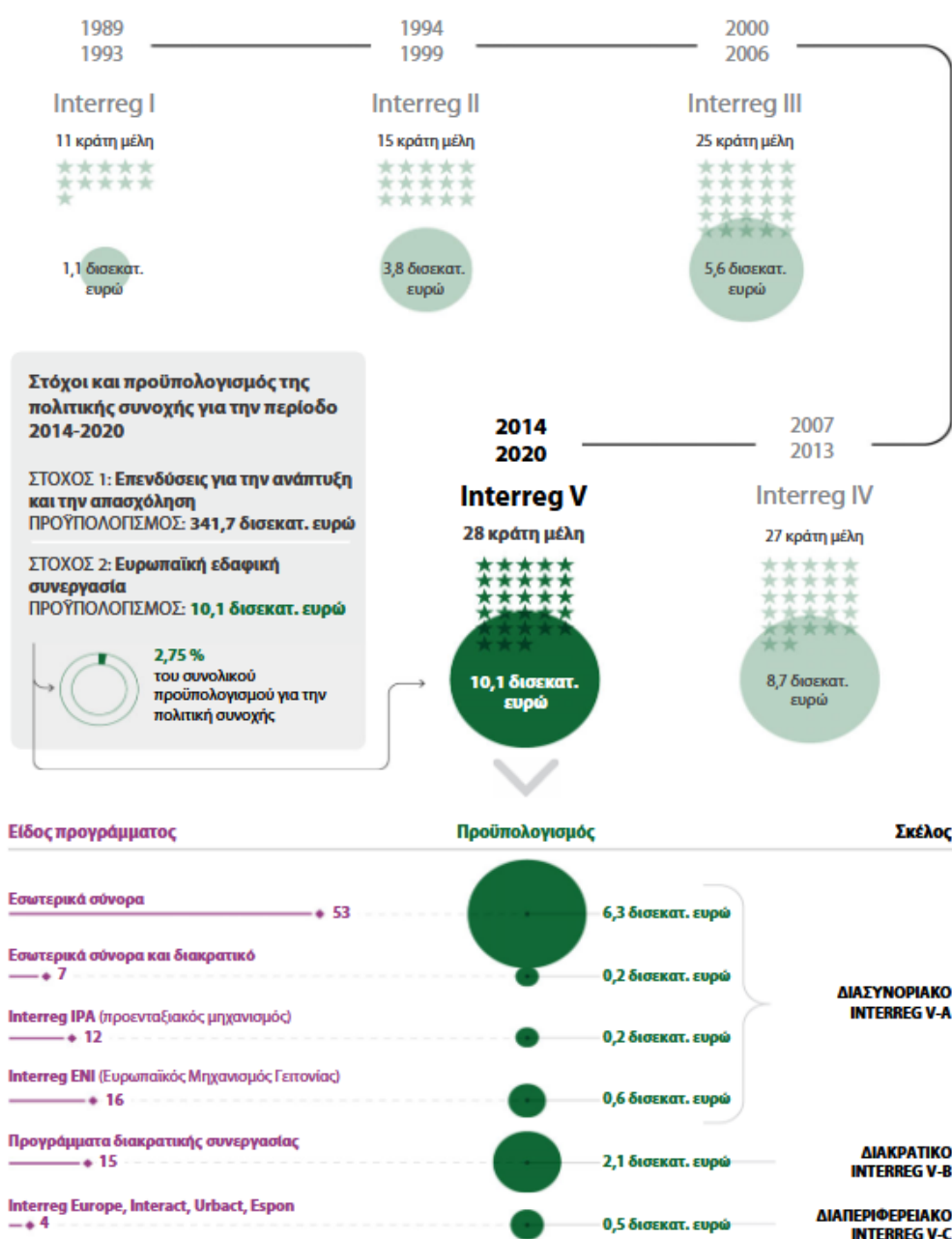
*Εικόνα 1. Εξέλιξη των επιλέξιμων περιοχών του INTERREG-A από το 1990. Πηγή:
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-74887-0_2*

Το Κανονιστικό πλαίσιο του INTERREG έγινε ισχυρότερο με την εισαγωγή του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1082/2006, από τον οποίο προέκυψε το νομικό εργαλείο των **Ευρωπαϊκών Ομίλων Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)**. Οι ΕΟΕΣ έδωσαν τη δυνατότητα σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές διαφόρων κρατών να συνεργάζονται αποκτώντας νομική οντότητα. Αυτό διευκόλυνε την ολοκλήρωση κοινών έργων και την αποδοτικότερη διοίκηση των πόρων (Karvounis, 2023).

Την προγραμματική περίοδο 2007-2013, το INTERREG IV συνέχισε την επιτυχημένη πορεία του με συνολικό προϋπολογισμό σχεδόν 7,8 δισεκατομμυρίων ευρώ. Δόθηκε έμφαση τη βιώσιμη αειφορία, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα, διατηρώντας τους τρεις άξονες συνεργασίας. Στην συνέχεια, το

INTERREG V, την περίοδο 2014-2020, υποστήριξε το στρατηγικό σχέδιο "Ευρώπη 2020". Αυτό στόχευε και πάλι σε μία έξυπνη, πρωτοπόρα, βιώσιμη αλλά χωρίς περιορισμούς ανάπτυξη μέσω της προώθησης της συνεργασίας εντός και εκτός των συνόρων της ΕΕ (Esparza Masana, 2020).

Το πρόγραμμα INTERREG έχει αναδειχθεί σε ένα θεμελιώδη πυλώνα της ευρωπαϊκής πολιτικής σταθερότητας μέσω της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Συμβάλλει επίσης στην επιτυχία ολοκλήρωσης των στόχων της Ευρώπης.

Διάγραμμα 2. Η ανάπτυξη του προγράμματος Interreg από το 1989 έως το 2020 και η χρηματοδότησή του για την περίοδο 2014-2020. Πηγή:
https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_14/sr_cross-border_el.pdf

2.2. Στόχοι και βασικές αρχές του προγράμματος

Το πρόγραμμα INTERREG είναι μια πρωτοποριακή μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για να μπορέσει να προωθήσει την διακρατική συνεργασία αλλά και την περιφερειακή συνεργασία. Η δέσμευση της ΕΕ για την υποστήριξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής αλλά και για την πρόληψη των δυσκολιών, καθρεφτίζεται στους στόχους και τις θεμελιώδεις αρχές του προγράμματος (Cavalli et al., 2021).

Κύριος σκοπός του INTERREG είναι η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών χωρίς το εμπόδιο των συνόρων. Γι' αυτό το λόγο, εφαρμόζονται κοινά έργα και παρεμβάσεις που οδηγούν στην καλύτερευση της ποιότητας ζωής των πολιτών και κατ' επέκταση στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών. Οι συνεργασίες χωρίς σύνορα τείνουν να ελαττώνουν τις επιμέρους ανισότητες και να οδηγήσουν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Prokkola, 2011). Επιδιώκει συνεργασίες ανάμεσα σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές ώστε να επιτευχθεί η επίλυση των παρόμοιων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, όπως η κλιματική αλλαγή, η περιβαλλοντική προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη. Με αυτό τον τρόπο, τονίζεται η σπουδαιότητα της διασυνοριακής συνεργασίας προς την κατεύθυνση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (Medeiros et al., 2019).

Επόμενη αρχή του προγράμματος είναι η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών και των τοπικών αγορών. Γίνεται πιο εύκολη η αναμετάδοση γνώσεων και εμπειριών αλλά και η ανταλλαγή δοκιμασμένων πρακτικών, που οδηγούν στην καινοτομία και την πρόληψη και αποφυγή των κοινών τους προβλημάτων. Όπως η διακρατική, έτσι και η διασυνοριακή συνεργασία επιδιώκει τα βέλτιστα αποτελέσματα όσον αφορά στην καινοτομία και στην περιφερειακή διακυβέρνηση (Hettne & Söderbaum, 2006).

Επίσης, το INTERREG στηρίζεται στις αρχές της πολυδιάστατης διακυβέρνησης μέσω των οποίων προάγεται η συνεργατικότητα μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης σε τοπικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Διασφαλίζεται λοιπόν ότι

οι πολιτικές και οι δράσεις είναι εναρμονισμένες και ευθυγραμμισμένες με τις απαιτήσεις των διαφορετικών περιοχών. Ένα καθεστώς διακυβέρνησης που απλώνεται σε πολλά επίπεδα, προωθεί τη ανοιχτή διαβούλευση μεταξύ των πολιτών και την υπευθυνότητα στη λήψη αποφάσεων (Paoloni, 2024).

Περαιτέρω, είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι το πρόγραμμα συμπεριλαμβάνει έργα, τα οποία σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η μακροχρόνια επίδρασή τους με θετικό πρόσημο αφού βέβαια ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι. Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι υποστηρίζει εμφατικά την αειφορία και την ανθεκτικότητα των έργων που χρηματοδοτεί. Είναι αντιληπτή η σπουδαιότητα της ενσωμάτωσης της βιωσιμότητας στις εδαφικές συνεκτικές πολιτικές της ΕΕ (Clement, 2005).

Συνοψίζοντας, συμπεραίνουμε ότι οι στόχοι και οι βασικές αρχές του προγράμματος INTERREG ενισχύσουν την προσήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις κατευθύνσεις συνεργασίας, συνοχής και βιώσιμης ανάπτυξης σε ολόκληρη την ήπειρο.

2.3. Χρηματοδοτικοί μηχανισμοί και επιλέξιμες δράσεις

Το INTERREG αντλεί πόρους κατά κύριο λόγο από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, το οποίο επιδιώκει να ελαττώσει τις ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Το INTERREG, κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, εστιάζει στον Ειδικό Στόχο του «μια καλύτερη διακυβέρνηση συνεργασίας», γεγονός το οποίο αποτελεί μία ολοκληρωμένη οριζόντια πρωτοβουλία. Βάση αυτού, οι δικαιούχοι επιχορήγησης έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν για όποιο κοινό ζήτημα μεταξύ των περιφερειών τους. Με αυτό τον τρόπο, θα χρησιμοποιούν κοινές τακτικές για να ικανοποιήσουν τις περιφερειακές τους ανάγκες με την προϋπόθεση ότι αυτές είναι συμβατές με το πεδίο της πολιτικής συνοχής.

Η διάθεση και κατανομή των χρηματικών πόρων πραγματοποιείται με τη δημοσίευση ανοικτών προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος και υποβολής προτάσεων. Μέσω αυτών οι δυνητικοί δικαιούχοι υποβάλλουν τις προτάσεις των έργων για να αξιολογηθούν. Η επιλεξιμότητα του INTERREG περιλαμβάνει τις περιφέρειες NUTS 3, οι οποίες βρίσκονται σε όλο το μήκος των εσωτερικών αλλά και μερικών εξωτερικών χερσαίων συνόρων της ΕΕ. Επίσης, περιλαμβάνει και τις περιφέρειες που

χαρτογραφούνται κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που διαχωρίζονται από μέγιστη απόσταση 150 χιλιομέτρων (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

Ανάλογα με τις κεντρικές κατευθύνσεις κάθε προγραμματικής περιόδου αλλά και τις εξειδικευμένες ανάγκες των περιοχών, οι επιλέξιμες δράσεις στα πλαίσια του INTERREG ποικίλλουν. Σύμφωνα με τον Οδηγό Υλοποίησης του Προγράμματος Interreg VI-A Ελλάδα-Κύπρος 2021-2027, χρηματοδοτούνται δράσεις, οι οποίες αφορούν:

- **Διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή:** Δράσεις που επιδιώκουν τη σταθεροποίηση της βιοποικιλότητας, την ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων και την προσαρμογή στις συνέπειες της κλιματικής κρίσης (Barausse et al., 2022).
- **Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και ανάπτυξη των ενεργειακών ανανεώσιμων πηγών:** Τα έργα αυτά βοηθούν στη μείωση της ενεργειακής κατασπατάλησης και την προώθηση της χρήσης καθαρών μορφών ενέργειας (European Union, 2021).
- **Ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς:** Αναλαμβάνονται ενέργειες που υποστηρίζουν την τουριστική ευημερία μέσω της αξιοποίησης των τοπικών πολιτιστικών και φυσικών πηγών (Kalogirou & Velissariou, 2024).
- **Βελτίωση της διασυνοριακής προσβασιμότητας:** Πρωτοβουλίες που ασχολούνται με τις μεταφορικές συνδέσεις και τις υποδομές επικοινωνίας μεταξύ των περιοχών που αποφάσισαν να συνεργαστούν (Barausse et al., 2022).
- **Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της απασχόλησης:** Προγράμματα που αφορούν στην εξάλειψη της φτώχειας, τη σημαντικότητα της κοινωνικής ένταξης και τη δημιουργία νέων εργασιακών θέσεων (European Union, 2021).

Επιπρόσθετα, το πρόγραμμα INTERREG προσπαθεί να αναδείξει τρόπους καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογικής εξέλιξης. Γίνεται προσπάθεια να ενισχυθούν οι πανεπιστημιακές συνεργασίες, οι συνεργασίες μεταξύ ερευνητικών κέντρων αλλά και επιχειρήσεων. Όλα τα ανωτέρω, κινούνται στην κατεύθυνση της διατήρησης της

περιφερειακής ανταγωνιστικότητας αλλά και στη δημιουργία οικονομικής τεχνογνωσίας (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

Πίνακας 1. Θεματικές προτεραιότητες του Interreg V-A για τις διασυνοριακές περιοχές.

Πηγή: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_14/sr_cross-border_el.pdf

Για ακόμα μία φορά θα σημειωθεί ότι τα χρηματοδοτικά εργαλεία και οι επιλέξιμες δράσεις του προγράμματος INTERREG προωθούν την εδαφική συνεργασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη, πράγμα που αποτελεί μία από τις κυριότερες δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, ενισχύεται η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνένωση των περιφερειών της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

2.4. Επιπτώσεις του INTERREG στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική

Από το 1990 που ξεκίνησε το πρόγραμμα INTERREG έχει συμβάλλει αποτελεσματικά στη διάρθρωση της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής και έχει επιδράσει σε πολλές πτυχές της ευημερίας και της συνεργασίας σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Μία από τις κυριότητες επιδράσεις του INTERREG είναι η επίτευξη της διασυνοριακής συνεργασίας. Με μέσο τη χρηματοδότηση έργων και

κοινών δράσεων, επιτυγχάνει τη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών διαφοροποιήσεων μεταξύ των περιφερειών. Η διασυνοριακή συνεργασία (σκέλος Α του INTERREG) σύμφωνα με έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διευκολύνει τη διαβούλευση μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών εταίρων που συμμετέχουν στα κρατικά προγράμματα, καθώς και σε μερικά προγράμματα των χωρών εκτός ΕΕ (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013).

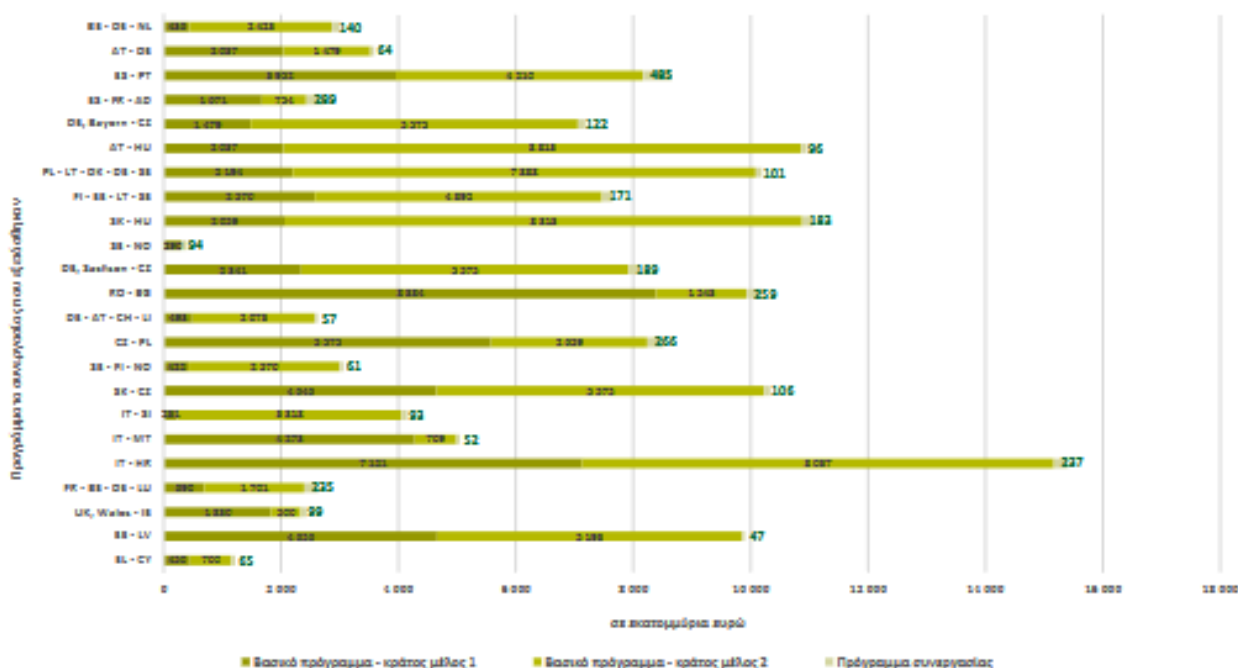
Το INTERREG κατάφερε να αναπτύξει κοινές στρατηγικές ώστε να ανταπεξέλθει στις περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως είναι η κλιματική κρίση και η υπεύθυνη χρήση των φυσικών πόρων. Η διακρατική συνεργασία (σκέλος Β του INTERREG), προωθεί την ανάπτυξη κοινών δράσεων των περιφερειών με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Η διακρατική συνεργασία περιοχών που είναι ιδιαίτερα απομακρυσμένες εντάσσεται σε ξεχωριστό σκέλος του προγράμματος, ώστε να καταφέρουμε μεγαλύτερου βαθμού εδαφικής συνοχής (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

Άλλο κύριος στόχος του INTERREG είναι να επιτευχθεί μια ενισχυμένη θεσμική ικανότητα των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Οι τοπικές διοικήσεις αποκτούν πολύτιμη εμπειρία στη ανάληψη και υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων μέσα από τη συμμετοχή τους σε διασυνορικά και διακρατικά έργα. Η εμπειρία αυτή βοηθάει να διαμορφωθεί η δεξιότητα να σχεδιάζουν και να πραγματοποιούν πολιτικές που αφορούν στις ανάγκες των πολιτών. Η διαπεριφερειακή συνεργασία (σκέλος Γ του INTERREG) καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και τα κράτη εταίρους με την υλοποίηση δικτύων για την υιοθέτηση σωστών πρακτικών αλλά και τη διευθέτηση της ανταλλαγής και μεταφοράς των ιδεών και των εμπειριών των περιφερειών που έχουν σημειώσει καλά αποτελέσματα. Το σκέλος Γ λειτουργεί σε πανευρωπαϊκό επίπεδο (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

Παράλληλα, είναι σπουδαία η συμβολή του INTERREG στην δημιουργία ευρωπαϊκής ταυτότητας αλλά της αίσθησης του «ανήκειν» μεταξύ των πολιτών των διασυνοριακών περιοχών. Ενθαρρύνεται η αλληλεπίδραση και αλληλοσύνδεση των διαφορετικών πολιτισμών μέσω της προώθησης πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών και των δράσεων και με αυτόν το τρόπο ενισχύεται μια πιο συνενωτική και ενωμένη Ευρώπη (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013).

Το INTERREG προσφέρει και προωθεί την επιχειρηματικότητα, τις καινοτόμες ιδέες και τη εισαγωγή νέων θέσεων εργασίας. Το πρόγραμμα έχει συμβάλει σημαντικά στην πράσινη οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών αφού με τις χρηματοδοτήσεις που παρέχει ενισχύει κυρίως την ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά και προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας (Kalogirou & Velissariou, 2024). Η εδαφική συνοχή της ΕΕ έχει ενδυναμωθεί συγκριτικά με το παρελθόν αφού έχει επιτευχθεί η ελαχιστοποίηση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και προχώρησε σε μια ισορροπημένη ανάπτυξη σε όλη την ήπειρο, μέσω του προγράμματος. Κατ' επέκταση, η ισότητα και η συνοχή επιτεύχθηκε μέσω της στήριξης των συνεργασιών μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων ανάπτυξης περιφερειών. Το αποτέλεσμα είναι η όσο πιο δυνατή κοινωνική και οικονομική συνοχή (Kalogirou & Velissariou, 2024).

Συνοψίζοντας, το πρόγραμμα INTERREG έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική μέσω της ενίσχυσης των συνεργασιών, της ανάπτυξης αλλά και της συνεκτικότητας των περιφερειών της ΕΕ. Το INTERREG έχει δημιουργήσει μια πιο ενωμένη, ισορροπημένη και πράσινη Ευρώπη αφού οδήγησε τις περιφέρειες και κράτη σε κοινές δράσεις αλλά στην ενδυνάμωση των θεσμικών ικανοτήτων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013).

Διάγραμμα 3. Σύγκριση των προϋπολογισμών των προγραμμάτων συνεργασίας με τους αντίστοιχους των κύριων προγραμμάτων που εξετάστηκαν για τις γειτονικές περιφέρειες. Πηγή: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_14/sr_cross-border_el.pdf

Κεφάλαιο 3°. INTERREG και Τοπική Οικονομία

3.1. Πώς συμβάλλει το πρόγραμμα στην οικονομική ανάπτυξη τοπικών κοινωνιών

Η συμβολή του INTERREG στην ενίσχυση των τοπικών οικονομιών σημειώθηκε διαμέσου της χρηματοδότησης διασυνοριακών, διακρατικών και διαπεριφερειακών έργων, με την οποία προωθήθηκε η καινοτομία, η επιχειρηματικότητα και η βιωσιμότητα στα κράτη της Ευρώπης.

Το INTERREG βοήθησε στην τοπική οικονομική ευημερία μέσω της προώθησης της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (MME). Οι MME κατάφεραν να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές, να υιοθετήσουν νέες τεχνολογίες και να βελτιστοποιήσουν τις πρακτικές τους, συμμετέχοντας σε συνεργατικά έργα του INTERREG. Σύμφωνα με μελέτη των Medeiros et al. (2019), τα προγράμματα INTERREG-B συνέβαλλαν στην επέκταση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής συνοχής σε διακρατικό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, το INTERREG προσπαθεί να συμφωνήσει και να δημιουργήσει δίκτυα συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων για να προχωρήσει σε επενδύσεις καινοτομίας και έρευνας. Η σύναψη των συνεργασιών αυτών, οδηγούν στην εισαγωγή καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών και τεχνολογιών με αποτέλεσμα την ενίσχυση της οικονομικής βάσης των εγχώριων κοινωνιών. Επίσης, η έρευνα του Esparza Masana (2020) προβάλλει τη σπουδαιότητα της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης της καινοτομίας και της περιφερειακή ανάπτυξης στην Ισπανία.

Το πρόγραμμα επενδύει και στην αξιοποίηση και ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου ενισχύοντας την εκπαίδευση και της συνεχή κατάρτιση των υπαλλήλων. Αναπτύσσοντας έργα που αποσκοπούν στη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, οι τοπικές κοινότητες αποκτούν ευελιξία και γίνονται πιο ελκυστικές προς τους επενδυτές. Αυτή η ιδιότητά τους δίνει την ευκαιρία για στελέχωση με νέες θέσεις εργασίας. Η μελέτη του Prokkola (2011) επισημαίνει ότι η ανάπτυξη του ανθρώπινου

δυναμικού ειδικά στις περιοχές των συνόρων Φινλανδίας-Σουηδίας υποστηρίχτηκε στο μεγαλύτερο βαθμό μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας.

Το INTERREG με τις δράσεις που πραγματοποιεί προωθεί μεταξύ άλλων και την τουριστική ανάπτυξη, αφού προτείνει προς υλοποίηση κοινά τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες. Η ανάπτυξη αυτή συμβάλλει στην μεγιστοποίηση των ροών τουρισμού πράγμα που ενισχύει την τοπική οικονομία. Η μελέτη των Kalogirou και Velissariou (2024), αναφέρει οι δράσεις του INTERREG Europe αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την προώθηση και προάσπιση του ελληνικού διασυνοριακού τουρισμού.

Τέλος, το INTERREG, όπως προκύπτει από ποικίλες μελέτες, προωθεί την περιβαλλοντική βιωσιμότητα υλοποιώντας έργα που έχουν σκοπό την διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και κατ' επέκταση ενισχύουν την πράσινη οικονομία. Τα αποτελέσματα των ερευνών και των έργων του προγράμματος ωθούν προς νέες οικονομικές ευκαιρίες στις εγχώριες κοινότητες μέσα από νέες πρωτοβουλίες και ενέργειες. Περαιτέρω, η έρευνα του Clement (2005) εξετάζει την εφαρμογή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις σκανδιναβικές χώρες.

Το πρόγραμμα INTERREG δρα καθοριστικά στην οικονομική εξέλιξη των τοπικών κοινωνιών της ΕΕ. Με την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας, των καινοτόμων ευκαιριών, την κατάρτιση και εκπαίδευση του ανθρώπινου κεφαλαίου, δίνοντας ώθηση στον τουρισμό και ακολουθώντας βιώσιμη πορεία, προσφέρει στις περιφερειακές ενότητες ευκαιρίες για ανέλιξη και ευημερία. Οι τοπικές κοινωνίες βρίσκουν τα εργαλεία και τους πόρους που είναι αναγκαίοι για να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες του σύγχρονου, αναπτυσσόμενου κόσμου και να επιτύχουν αειφόρα οικονομική ανάπτυξη.

3.2. Παραδείγματα επιτυχημένων έργων σε διάφορες χώρες

Ένας μεγάλος αριθμός έργων έχει χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα INTERREG της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτά πρόσβλεπαν στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και στα οφέλη της διασυνοριακής συνεργασίας. Θα παρατεθούν μερικά παραδείγματα επιτυχημένων έργων σε διάφορες χώρες:

1. Ψηφιακός Ηρόδοτος II (Ελλάδα-Κύπρος):

Το έργο «Ψηφιακός Ηρόδοτος II» είναι ένα σημαντικό έργο στο πλαίσιο του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg V-A Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020, το οποίο στοχεύει στην ψηφιοποίηση και στη διάσωση και προβολή αρχειακών ιστορικών αρχείων. Το έργο ολοκληρώθηκε το Φεβρουάριο του 2020, αφού πραγματοποίησε ψηφιοποίηση 500 ωρών οπτικοακουστικού και μουσικού υλικού του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ), καθώς επίσης και περισσότερες από μισό εκατομμύριο σελίδες κυπριακών εφημερίδων που φυλάσσονται στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ). Επιπλέον, προχώρησαν στα πλαίσια του έργου και ψηφιοποιήθηκαν σημαντικές εφημερίδες της Ρόδου, άρθρα των οποίων σχετίζονταν άμεσα με την Κύπρο και ήταν αρχειοθετημένες στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου. (Dervish, 2015).

2. BeCircular (Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία):

Το έργο BeCircular είχε βασικό στόχο την ενθάρρυνση της κυκλικής οικονομίας και ο ρόλος της ως μοχλός βιώσιμης ευημερίας και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των τοπικών κοινοτήτων. Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Ελλάδα – Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2014-2020. Επιδιώχθηκε η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) να προχωρήσουν και να εφαρμόσουν περιβαλλοντικά φιλικές πρακτικές για να ελαττωθούν τα απόβλητα και δημιουργηθεί μεγαλύτερη αποδοτικότητα πόρων (Interreg-IPA CBC, 2022).

Το έργο βοήθησε να βελτιωθούν οι οικονομικές δυνατότητες των φορέων που συμμετείχαν μέσα από τη σύσταση συνεργατικών δομών μεταξύ επιχειρήσεων. Αναπτύχθηκαν μέσα από αυτή τη συνεργασία πρακτικές ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης υλικών και προώθησαν την περιβαλλοντική καινοτομία. Οι δράσεις αφορούσαν στην προώθηση στρατηγικών τακτικών ενίσχυσης της πράσινης παραγωγής και κατανάλωσης, καθώς επίσης και στην μετάδοση τεχνογνωσίας μέσω διοργάνωσης εκπαιδευτικών σεμιναρίων και ημερίδων (European Commission, 2022).

Έτσι, το έργο BeCircular ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο γιατί έδειξε το δρόμο στη μετάβαση σε ανθεκτικά και κυκλικά οικονομικά μοντέλα των τοπικών κοινωνιών.

Εξασφαλίστηκε η δημιουργία νέων θέσεων εργατικού δυναμικού και την περιβαλλοντική στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων (European Environment Agency, 2024).

3. KEEP ON (Δήμος Παγγαίου, Ελλάδα):

Η δράση **KEEP ON** εκπονήθηκε στο πλαίσιο του **Interreg Europe 2014-2020**. Στόχος του ήταν η **διατήρηση και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς**. Κατ' επέκταση, λειτούργησε ως εργαλείο για την αναγνώριση και προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού και της τοπικής οικονομίας. Ο **Δήμος Παγγαίου** αξιοποίησε τις πολιτιστικές υποδομές και τα ιστορικά μνημεία του και έκανε προσπάθεια με την προβολή τους, να προσελκύσει όλο και περισσότερους επισκέπτες. Έτσι, συμμετείχε πολύ ενεργά στις πρωτοβουλίες που πρότεινε η δράση (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2022).

Το έργο εστίασε στη **διαχείριση πολιτιστικών πόρων με βιώσιμο τρόπο**, θέλοντας να εξασφαλίσει ότι η πολιτιστική κληρονομιά θα διαδραματίσει σοβαρό ρόλο στη στρατηγική ανάπτυξης του τουριστικού τομέα και δε θα διατηρηθεί μόνο απλά. Οι δράσεις του έργου συμπεριλάμβαναν κατασκευή **ψηφιακών εργαλείων προβολής** με στόχο την οργάνωση κοινών σχεδίων διαχείρισης και τη διευκόλυνση των συμφωνιών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (European Commission, 2021).

Το **KEEP ON** εστίασε και συντέλεσε στην άνοδο της τουριστικής κίνησης στην περιοχή, προσπαθώντας να βοηθήσει τις τοπικές εταιρίες που επιχειρούν στον κλάδο της φιλοξενίας, της εστίασης και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα, επιτάχυνε τη σύσταση διακρατικής συνεργασίας ώστε τα κράτη να ανταλλάσσουν επιτυχημένες πρακτικές που αφορούν στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το **KEEP ON** θεωρείται ένα πρότυπο έργο προώθησης της περιφερειακής ευημερίας μέσα από την εκμετάλλευση του πολιτιστικού πλούτου και τουρισμού (European Parliament, 2022).

4. AgriLogistiCluster (Ελλάδα-Ιταλία):

Το έργο **AgriLogistiCluster** είναι μια πρωτοβουλία που έχει στόχο τη δημιουργία ενός έξυπνου αλλά και βιώσιμου αγροεφοδιαστικού συμπλέγματος **clustering**, διασυννοριακά στην περιοχή της Ελλάδας και της Ιταλίας. Είναι έργο ενταγμένο στο πρόγραμμα **Interreg VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027** και σκοπός του είναι να

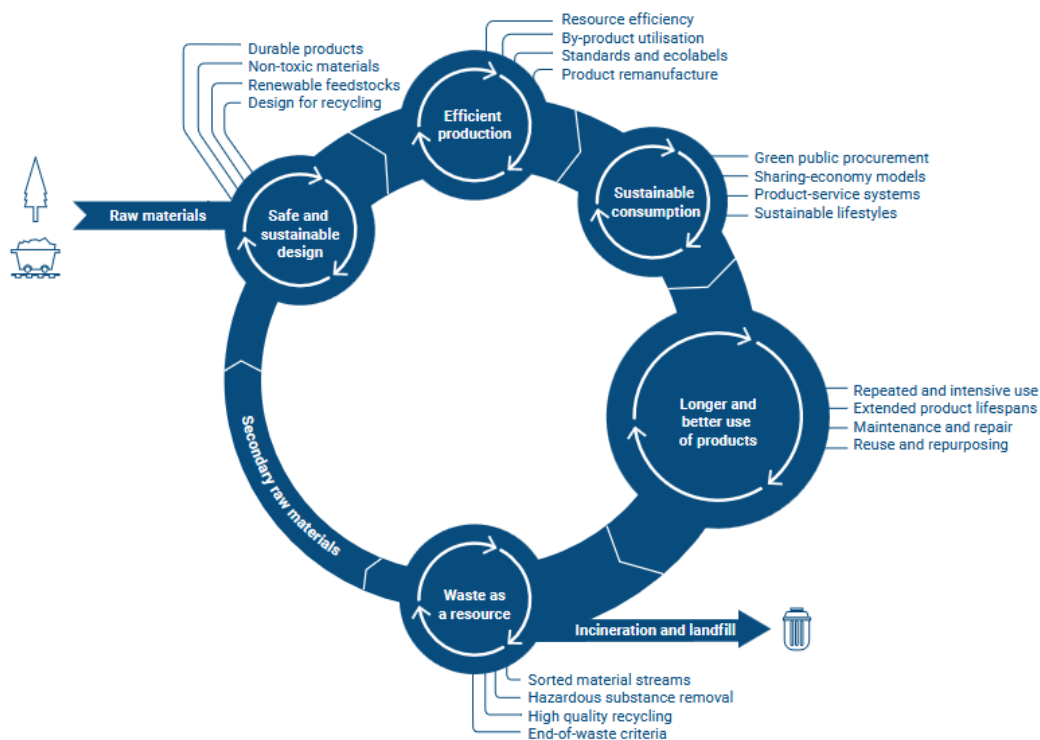
επιτύχει συνεργασίες μεταξύ αγροτικών επιχειρήσεων ώστε να εκσυγχρονιστούν οι διαδικασίες της εφοδιαστικής αλυσίδας. Το προσδοκώμενο αποτέλεσμα είναι η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των τοπικών κοινωνιών (Επιμελητήριο Πρέβεζας, 2024).

Μέσω του έργου, οι εταίροι στοχεύουν στην εγκαθίδρυση συνεργατικών σχηματισμών (clusters), οι οποίοι θα δίνουν χώρο στις αγροτικές επιχειρήσεις να διαμοιράσουν πόρους, γνώσεις και επιτυχημένες πρακτικές. Με τις δράσεις του έργου προσδοκάτε να βελτιωθεί η αποδοτικότητα, να μειωθεί το κόστος και να ενδυναμωθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων στις αγροτικές αγορές. Επιπλέον, ένας από τους σκοπούς του έργου είναι η ενθάρρυνση της διαμόρφωσης σύντομων αλυσίδων εφοδιασμού, βελτιώνοντας τις διαδικασίες που τις διέπουν και εξασφαλίζοντας την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων. Προωθεί την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση στον αγροδιατροφικό τομέα και μειώνει τις απώλειες της παραγωγής αυξάνοντας την ικανοποίηση των τελικών καταναλωτών (European Environment Agency, 2024).

Το AgriLogistiCluster αναμένεται να ενισχύσει σε μεγάλο βαθμό την αγροτική οικονομία και σε τοπικό επίπεδο αναδεικνύοντας τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων σε Ελλάδα και Ιταλία με στόχο την ανάπτυξη.

5. AquaCycle (Κύπρος, Ελλάδα, Ισραήλ, Ιταλία):

Το έργο AquaCycle, είναι μία δράση που υλοποιήθηκε μεταξύ 2019 και 2022 και στόχευε στην αειφόρο διαχείριση και επεξεργασία των αστικών λυμάτων στην περιοχή της Μεσογείου, χρησιμοποιώντας καινοτόμες τεχνολογίες. Το έργο είχε να ανταπεξέλθει σε περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις και συμμετείχαν η Κύπρος, η Ελλάδα, το Ισραήλ και η Ιταλία. Είχε μεγάλη σημασία στη βελτίωση της περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας των συμμετεχουσών περιοχών (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2022).

Διάγραμμα 4. Σημεία επαφής για την επίτευξη μιας κυκλικής οικονομίας στην Ευρώπη και οι βασικοί παράγοντες που συνδέονται με το κάθε σημείο επαφής. Πηγή: European Environment Agency

3.3. Ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και των τοπικών φορέων

Στο πλαίσιο του Interreg, σημαντικό ρόλο στην επιτυχία πραγματοποίησης των διασυνοριακών, διακρατικών και διαπεριφερειακών συνεργασιών, διαδραματίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αλλά και οι τοπικοί φορείς.

Οι ΜΜΕ αποτελώντας το 99% των επιχειρήσεων στην ΕΕ, συνιστούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας. Συμβάλλουν έτσι σημαντικά στην διεύρυνση της απασχόλησης και στην οικονομική ανάπτυξη. Οι ΜΜΕ αποτελούσαν το 99,9% των επιχειρήσεων του εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα το 2022 και απασχολούσαν προσωπικό ίσο με το 83,5% των εργαζομένων. Παρήγαγαν δε, το 57% της προστιθέμενης αξίας (Τράπεζα της Ελλάδος, 2023).

Με τη συμμετοχή τους στο INTERREG, δόθηκε η ευκαιρία στις ΜΜΕ να αναλάβουν και να συνεργαστούν σε διασυνοριακά έργα, τα οποία σκόπευαν στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας μέσα από την εφαρμογή καινοτομιών, την τεχνολογική πρόοδο αλλά και την πρόσβαση και επικοινωνία με νέες αγορές. Παραδειγματικά αναφέρεται, ότι οι δράσεις που επικεντρώνονται στην ενίσχυση κοινών προϊόντων ή υπηρεσιών,

στην μετάδοση και ανταλλαγή τεχνογνωσίας και στην ανάδειξη της επιχειρηματικότητας προωθούν την ενδυνάμωση των ΜΜΕ και στη βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Είναι άξιο σημασίας ότι σε προγράμματα, όπως το Interreg VI-A Ελλάδα-Κύπρος, οι ΜΜΕ δεν αξιολογούνται ως επιλέξιμοι δικαιούχοι (Interreg Ελλάδα-Κύπρος, 2023). Ωστόσο, οι ΜΜΕ αποκομίζουν τα οφέλη των δράσεων του προγράμματος έμμεσα μέσω δηλαδή της συνεργασίας τους με επιλέξιμους φορείς, όπως οι τοπικές αρχές και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί.

Κύριοι δικαιούχοι του προγράμματος INTERREG μπορεί να είναι τοπικοί φορείς, όπως οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, οργανισμοί δημοσίου δικαίου και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Διαθέτουν εμπειρία και γνώση των τοπικών αναγκών, απαιτήσεων και δυνατοτήτων και η συμμετοχή τους είναι σημαντική για την επιτυχία της υλοποίησης των έργων (Den Broek et al., 2016).

Η συμμετοχή των τοπικών φορέων διαμορφώνει στρατηγικές ώστε να ανταπεξέρχονται στις ιδιαιτερότητες των περιοχών τους και να προβάλουν την τοπική πρόοδο και την άνοδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Κατ' επέκταση, δημιουργούν γέφυρες συνεργασίας μεταξύ ΜΜΕ και των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μηχανισμών και κάνουν εύκολη την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε πόρους και ευκαιρίες που δίνει το πρόγραμμα (European Environment Agency, 2024).

Η προώθηση της περιφερειακής προόδου και της ευρωπαϊκής εδαφικής συνοχής στηρίζεται στο ζωτικής σημασίας εργαλείο που είναι η συνεργασία μεταξύ των ΜΜΕ και των τοπικών φορέων στο πλαίσιο του προγράμματος INTERREG. Τελειώνοντας, μέσα από τις δράσεις του INTERREG, ενθαρρύνεται η ανταγωνιστικότητα, υιοθετείται η καινοτομία και επιτυγχάνεται η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των τοπικών κοινωνιών (Den Broek et al., 2016).

3.4. Οικονομικά οφέλη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Το πρόγραμμα INTERREG για το λόγο ότι προωθεί τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία, αποτελεί έναν από τους σημαντικούς παράγοντες της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των

γειτονικών περιοχών, είναι δυνατόν να επιτευχθεί μια ισορροπημένη οικονομική, κοινωνική και εδαφική ανάπτυξη με την εφαρμογή του INTERREG. Κατ' επέκταση, είναι καθοριστική η συμβολή του στην εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας των τοπικών οικονομιών.

Η προαγωγή της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας είναι ένα από τα βασικά οικονομικά οφέλη του προγράμματος. Οι τοπικές επιχειρήσεις εισέρχονται σε νέες αγορές, υιοθετούν σύγχρονες τεχνολογίες και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα με τη επιχορήγηση κοινών έργων. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα Interreg VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027 επιδιώκοντας να προωθήσει την πράσινη και ψηφιακή ανάπτυξη, επικεντρώνεται στην υιοθέτηση καινοτόμων ιδεών ώστε οι δικαιούχοι να εισέλθουν σε μια πιο ανταγωνιστική και «έξυπνη» περιοχή (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).

Επιπλέον, το INTERREG με τις δράσεις του διευκολύνει την οικονομική δραστηριότητα και προσελκύει επενδύσεις. Εξάλλου, συμμετέχει στη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών. Αποδείχτηκε ότι τα κόστη βελτιώνονται και κατ' επέκταση γίνονται πιο προσβάσιμες οι αγορές μέσω της ανάπτυξης κοινών έργων υποδομής, όπως μεταφορές και ενέργεια. Επίσης, η Ελλάδα συμμετέχει στο διαπεριφερειακό πρόγραμμα INTERREG IV C και εστιάζει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης και στον οικονομικό εκσυγχρονισμό, σύμφωνα με το Υπουργείο Τουρισμού (Υπουργείο Τουρισμού, 2020).

Η οργάνωση, δικτύωση και συνεργασία μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) που προωθεί το πρόγραμμα, δίνει το έναυσμα να ανταλλάσσουν τις πετυχημένες πρακτικές και να διαμορφώνουν κοινές στρατηγικές. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Νέες θέσεις εργασίας δημιουργούνται συνεχώς λόγω της επέκτασης των συνεργασιών. Όπως αναφέρεται στο Δελτίο Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών, το πρόγραμμα Interreg VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027 προβλέπεται να διαθέσει περίπου 44.982.682,33 ευρώ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας της περιφέρειας (Υπουργείο Εσωτερικών 2024).

Η προώθηση της οικονομίας ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης οδηγεί στην αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας μέσω του INTERREG. Με την απομάκρυνση από το γραμμικό μοντέλο ανάπτυξης και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία,

σχεδιάζεται η καθιέρωση νέων ευκαιριών για ανάπτυξη, η ελαχιστοποίηση των παραγόμενων αποβλήτων και η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Όλα τα ανωτέρω, θα οδηγήσουν σε μια πιο ανταγωνιστική και βιώσιμη οικονομία (INTERREG Europe, 2018).

Είναι αποδεκτή η άποψη ότι το INTERREG παίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών κοινοτήτων. Είναι δυνατόν να δημιουργηθούν ισχυρές και ανθεκτικές οικονομίες τοπικού χαρακτήρα μέσα από την προώθηση της καινοτομίας, τη βελτίωση των υποδομών, την ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ και την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών.

Κεφάλαιο 4^ο. INTERREG και Βιώσιμη Ανάπτυξη

4.1. Περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες και πράσινη ανάπτυξη μέσω του προγράμματος

Το πρόγραμμα INTERREG αποτελεί έναν από τους βασικούς μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσω της χρηματοδότησης καινοτόμων έργων, το INTERREG ενισχύει τις περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες και την πράσινη ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Μία από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες του INTERREG είναι η προώθηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ). Το έργο REFORM, που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα INTERREG Europe, στοχεύει στη βελτίωση των πολιτικών των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσω της αμοιβαίας μάθησης, υποστηρίζοντας τη χρηματοδότηση και τη διάδοση των ΣΒΑΚ ως κύριο εργαλείο σχεδιασμού για την προώθηση της κινητικότητας με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και μειώνει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των πόλεων (Papaioanou et al., 2019).

Ένα άλλο αξιοσημείωτο έργο είναι το GPP4Growth, το οποίο επικεντρώνεται στην προώθηση των πράσινων δημόσιων προμηθειών. Στόχος του έργου είναι η ενίσχυση της χρήσης περιβαλλοντικά φιλικών προϊόντων και υπηρεσιών από τις δημόσιες

αρχές, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και της ανάπτυξης εργαλείων πολιτικής, το GPP4Growth υποστηρίζει τις περιφέρειες στην υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών προμηθειών (Nagle et al., 2022).

Το έργο SPARC, στο πλαίσιο του προγράμματος INTERREG Ελλάδα-Ιταλία, στοχεύει στη βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Μέσω της δημιουργίας δημιουργικών κέντρων, το έργο ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ του τουριστικού τομέα, των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών και των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αυτή η συνεργασία προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και ενισχύει την ελκυστικότητα των περιοχών, αξιοποιώντας τα πολιτιστικά και φυσικά τους πλεονεκτήματα (Bjorn, 2024).

Το πρόγραμμα INTERREG διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών και πράσινης ανάπτυξης στην Ευρώπη. Μέσω της υποστήριξης έργων που εστιάζουν στη βιώσιμη κινητικότητα, τις πράσινες δημόσιες προμήθειες και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμβάλλει στη δημιουργία βιώσιμων και ανθεκτικών κοινοτήτων.

4.2. Έργα που προωθούν τη βιώσιμη κινητικότητα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Έχουν υλοποιηθεί πολυάριθμα έργα στο πλαίσιο του INTERREG, τα οποία εστιάζουν στην πράσινη μετακίνηση και τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, βοηθώντας στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Η πράσινη κινητικότητα είναι ο κεντρικός άξονας πολλών έργων του INTERREG, που έχουν στόχο να ελαττώσουν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και να προωθήσουν τις πράσινες μεταφορές. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το έργο PROMOTER (PROMoting TERritorial strategies for sustainable mobility through European cooperation). Στόχος του είναι η επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας της ΕΕ μέσα από καινοτόμες δράσεις απανθρακοποιημένων μορφών κινητικότητας. Το έργο αφορά στη δημιουργία τοπικών κόμβων πράσινης ενέργειας και στην υποστήριξη των πράσινων μεταφορών με στόχο να συμβάλει σε μια πιο πράσινη εδαφική ποιότητα (Dühr & Nadin, 2007).

Ένα ακόμα σημαντικό έργο είναι το GH2M (Green Hydrogen Mobility), το οποίο ασχολείται με την επιτάχυνση της ενσωμάτωσης του πράσινου υδρογόνου στην πράσινη κινητικότητα και στις υποδομές των συμμετεχουσών περιοχών. Μέσω του GH2M, προωθείται η χρήση εναλλακτικών καυσίμων σε δύσκολα ηλεκτροδοτούμενες μεταφορές, όπως η βαριά μεταφορά, τα φορτηγά και ο σιδηρόδρομος. Γίνεται μια προσπάθεια για μηδενικές εκπομπές άνθρακα σε διάφορες εφαρμογές μεταφορικών μέσων (Interreg Central Europe, 2019).

Στην ιδιαίτερη περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, το πρόγραμμα INTERREG αναπτύσσει έργα που αποβλέπουν στη δημιουργία έξυπνων, πράσινων και ελκυστικών πόλεων. Μέσω των συνεργασιακών σχέσεων, οι πόλεις έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν δοκιμασμένες πρακτικές και να εφευρίσκουν κοινές λύσεις για τη βιώσιμη κινητικότητα. Με αυτό τον τρόπο, συμβάλλουν στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και στη καλύτερευση της ποιότητας του αέρα (Dühr & Nadin, 2007).

Η εφαρμογή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στις μεταφορές είναι ένα κρίσιμο βήμα για τη ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Το έργο CleanMobilEnergy στοχεύει στον συνδυασμό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τον τομέα των μεταφορών, χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση ενεργειακών συστημάτων. Αυτό σημαίνει ότι η ενέργεια (π.χ. από ανανεώσιμες πηγές όπως η ηλιακή και η αιολική) και η κινητικότητα (μεταφορές, ηλεκτρικά οχήματα κ.λπ.) συνδέονται μεταξύ τους για να λειτουργήσουν και δημιουργούν **συνέργειες**. Συγκεκριμένα, το έργο αυτό προτείνει την ενσωμάτωση των ΑΠΕ με την ηλεκτροκίνηση, ώστε να διευκολυνθεί η ανάπτυξη καθαρών πόλεων (Okrožnik et al., 2023).

Στο πλαίσιο του προγράμματος GreenPATH, το οποίο αποτελεί μια πρωτοβουλία που σχετίζεται με την πράσινη μεταφορά, την ελάττωση της χρήσης του άνθρακα στις μεταφορές και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το όνομα GreenPATH (Πράσινη Διαδρομή) προσεγγίζει δράσεις χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν βιώσιμες λύσεις μετακίνησης για φοιτητές και εργαζόμενους σε αστικές περιοχές των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης. Μέσω πιλοτικών δράσεων, στρατηγικών και σχεδίων δράσης προωθείται η πράσινη κινητικότητα, ενσωματώνοντας τις ΑΠΕ στις καθημερινές μετακινήσεις (Nilsson et al., 2019).

Περαιτέρω, το έργο ISLES (Irish–Scottish Links on Energy Study) εστιάζει στην ενεργειακή σύνδεση της Ιρλανδίας και της Σκωτίας. Είναι μια ερευνητική

πρωτοβουλία και βασικός στόχος είναι να εξετάσει τις δυνατότητες που δίνονται για τη δημιουργία ενός ενιαίου ενεργειακού δικτύου μεταξύ αυτών των δύο περιοχών. Το δίκτυο αυτό θα χρησιμοποιεί εναλλακτικές πηγές ενέργειας, όπως η αιολική ενέργεια και η ηλιακή ενέργεια. Αυτό το έργο χρηματοδοτήθηκε κυρίως από το πρόγραμμα INTERREG IVA και προχώρησε στην αξιολόγηση της σκοπιμότητας να δημιουργηθεί ένα τέτοιο δίκτυο και να υποστηριχθεί η βιώσιμη κινητικότητα και να ενισχυθεί η ενεργειακή ασφάλεια στην περιοχή (Brennan et al., 2023).

Πολλά από τα έργα του προγράμματος INTERREG εστιάζουν στις σύγχρονες ανάγκες για βιώσιμη κινητικότητα και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Είναι αποδεκτό ότι η πραγματοποίηση αυτών των έργων, καθορίζει τη βιώσιμη ανάπτυξης στην Ευρώπη. Μέσω της διεθνούς συνεργασίας, των καινοτόμων προσεγγίσεων και της εφαρμογής των ΑΠΕ στις μεταφορές, επιτυγχάνεται η ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κλιματική ουδετερότητα.

4.3. Προστασία πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσω του INTERREG

Μέσω της χρηματοδότησης και υποστήριξης διαφόρων έργων, το INTERREG συμβάλλει ουσιαστικά στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των ευρωπαϊκών περιφερειών. Αυτές οι πρωτοβουλίες ενισχύουν την τοπική ταυτότητα, προωθούν τον τουρισμό και συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών.

Πολλά έργα του INTERREG επικεντρώνονται στη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έργο **DigiArc (Ψηφιακό Τόξο Πολιτισμού Ελλάδος-Κύπρου)**, το οποίο στοχεύει στη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του πολιτισμικού περιβάλλοντος στην Κύπρο και στα νησιά του Αιγαίου. Μέσω της ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης μνημείων κοινής πολιτισμικής ιστορίας, το έργο ενισχύει τη σύνδεση των ιστορικών διαδρομών των δύο περιοχών και προωθεί την πολιτιστική τους κληρονομιά (Interreg Ελλάδα-Κύπρος, 2019).

Το INTERREG υποστηρίζει επίσης έργα που επικεντρώνονται στην προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Ελλάδα-Κύπρος, προωθούνται επενδύσεις σε έργα και εφαρμογές που στοχεύουν στην προστασία, ανάδειξη και προβολή τοποθεσιών φυσικής κληρονομιάς. Αυτές οι

πρωτοβουλίες συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την προώθηση του οικοτουρισμού και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη σημασία της φυσικής κληρονομιάς (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014).

Επιπλέον, το έργο **CHRISTA**, που υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Europe, στοχεύει στην προστασία και διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αξιοποιώντας την για την ανάπτυξη και προώθηση καινοτόμων, βιώσιμων και υπεύθυνων στρατηγικών τουρισμού. Μέσω της ενίσχυσης της άυλης και βιομηχανικής κληρονομιάς, το έργο συμβάλλει στην αναβάθμιση των τουριστικών προορισμών και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας (Zubiaga et al., 2019).

Τα έργα του προγράμματος INTERREG διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στην Ευρώπη. Μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, οι ευρωπαϊκές περιφέρειες ενισχύουν την πολιτιστική τους ταυτότητα, προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό και συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων. Η συνέχιση και ενίσχυση τέτοιων πρωτοβουλιών είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της πλούσιας ευρωπαϊκής κληρονομιάς και τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιφερειών.

4.4. Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ

Με τη χρηματοδότηση διασυνοριακών, διακρατικών και διαπεριφερειακών έργων, το πρόγραμμα INTERREG δρα ως κύριος πυλώνας της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας για την προώθηση της πράσινης ανάπτυξης στην Ευρώπη. Συμβάλλει λοιπόν ενεργά ώστε να επιτύχουν οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals - SDGs), οι οποίοι υιοθετήθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 2015. Ενισχύονται οι προσπάθειες προς την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και την περιβαλλοντική προστασία στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Στόχος 8: Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη

Το INTERREG βοηθάει στη γένεση ευκαιριών αξιοπρεπούς και δίκαιης εργασίας μέσα από ενέργειες ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) αλλά και της εφαρμογής καινοτομιών. Οι επιχειρήσεις έχουν ολοένα και ευκολότερη πρόσβαση σε

νέες αγορές και σύγχρονες τεχνολογίες λόγω των διασυνοριακών συνεργασιών που συνάπτουν. Επίσης, ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά τους καθώς επεκτείνονται και μεγαλώνουν. Παραδείγματος χάρη, το πρόγραμμα INTERREG Ελλάδα-Κύπρος 2021-2027 έχει σκοπό την ανάδειξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας για να συμβάλλει την οικονομική ευημερία των συμμετεχουσών περιοχών (Interreg Ελλάδα- Κύπρος, 2019).

Στόχος 10: Μείωση των Ανισοτήτων

Το INTERREG προσπαθεί μέσα από την επέκταση της εδαφικής συνοχής να αμβλύνει όσο το δυνατόν περισσότερο τις ανισότητες μεταξύ των περιφερειών. Οι χρηματοδοτήσεις που διατίθενται, εξισορροπούν με αρκετά εύστοχο τρόπο τα αναπτυξιακά επίπεδα, παρέχοντας ίδιες ευκαιρίες σε όλες τις περιοχές. Κοινές λύσεις για κοινές προκλήσεις βρίσκονται όσο πιο στενά συνεργάζονται οι γειτονικές χώρες και περιφέρειες μεταξύ τους και όσο περισσότερο μειώνονται οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες (LÍVIA BOTT et al., 2024).

Στόχος 11: Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες

Το INTERREG στηρίζει την αναβάθμιση των υποδομών και κατ' επέκταση βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων, οδηγώντας σε βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Η πράσινη μεταφοράς, η αναβαθμίσιμη αναμόρφωση των δημόσιων χώρων αλλά και η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας, καθιστούν τις πόλεις πιο ανθεκτικές και φιλικές προς το περιβάλλον. Παράδειγμα αποτελεί το έργο "PROMOTER", το οποίο δρα για την εφαρμογή βιώσιμων μορφών κινητικότητας, με στόχο τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (Martín-Uceda & Rufi, 2021).

Στόχος 13: Δράση για το Κλίμα

Η κλιματική αλλαγή είναι μια συνθήκη, η οποία χρήζει επείγουσας αντιμετώπισης. Το INTERREG χρηματοδοτεί έργα που προσπαθούν να μετριάσουν τις επιπτώσεις της αλλά και να βρεθούν τρόποι προσαρμογή στην νέα πραγματικότητα. Τέτοια

μπορούν να είναι η υιοθέτηση και εφαρμογή εναλλακτικών πηγών ενέργειας, τρόποι καλύτερης ενεργειακής αποδοτικότητας και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινωνιών σε κλιματικές κρίσεις και κινδύνους. Το έργο "GH2M" αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, αφού προτείνει τη χρήση πράσινου υδρογόνου ως πρωτοπόρα και εναλλακτική πηγή ενέργειας για τις μεταφορές (Interreg Central Europe, 2019).

Στόχος 14: Ζωή στο Νερό και Στόχος 15: Ζωή στη Στεριά

Το INTERREG με έργα του ερευνά και προωθεί τη βιοποικιλότητα και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων. Συμβάλλει λοιπόν στην διατήρηση των θαλάσσιων και χερσαίων οικοσυστημάτων. Γίνεται μεγάλη προσπάθεια να αναπτυχθούν κοινές στρατηγικές για την οικολογική προστασία, για την αναβάθμιση υποβαθμισμένων περιοχών και για την οικοδόμηση μιας πράσινης οικολογικής υποδομής. Τέτοιου είδους δράσεις προβάλλουν και ενισχύουν στόχους για τη ζωή στο νερό και στη στεριά και οδηγούν στην οικολογική ισορροπία (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014).

Η συνεισφορά του προγράμματος INTERREG στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ είναι πολυεπίπεδη και ουσιαστική. Με δράσεις που προωθούν τη διασυνοριακή συνεργασία, την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών και της διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος, το INTERREG καθίσταται καταλύτης για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη. Η συνεχής στήριξη και προαγωγή τέτοιων προγραμμάτων και προσεγγίσεων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ενός αειφόρου και ευημερούντος μέλλοντος για όλους.

Κεφάλαιο 5^ο. Χρηματοδότηση και Οικονομική Διαχείριση των Έργων INTERREG

5.1. Πηγές χρηματοδότησης και κατανομή πόρων

Κρίσιμο ρόλο για την επιτυχή υλοποίηση των στόχων του προγράμματος INTERREG διαδραματίζουν η χρηματοδότηση και η οικονομική διαχείριση των έργων που στηρίζει. Θα εξεταστούν οι κύριες πηγές χρηματοδότησης αλλά και διανομής των

πόρων στο πλαίσιο του προγράμματος, ώστε να αναδειχθεί η σπουδαιότητα της διασυνοριακής συνεργασίας και της περιφερειακής ανάπτυξης.

Η κύρια πηγή χρηματοδότησης του προγράμματος INTERREG είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το ΕΤΠΑ εστιάζει στην ελαχιστοποίηση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς υποστηρίζει έργα που προωθούν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Στο πλαίσιο του INTERREG, το ΕΤΠΑ διαθέτει πόρους για προγράμματα διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασία και με αυτό τον τρόπο ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών περιοχών και χωρών. Για την περίοδο 2021-2027, το INTERREG έχει προϋπολογισμό 8,05 δισεκατομμυρίων ευρώ (σε τιμές 2018) από πόρους του ΕΤΠΑ (Eur-lex, 2022).

Επιπλέον, το INTERREG υποστηρίζεται και από μηχανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ, όπως ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ III) και το Μέσο Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (NDICI), ιδιαίτερα σε περιπτώσεις συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών της ΕΕ και τρίτων χωρών. Αυτοί οι μηχανισμοί ενισχύουν τη σταθερότητα και την ανάπτυξη στις παραμεθόριες περιοχές αφού επιτρέπουν τη συμμετοχή γειτονικών χωρών σε προγράμματα συνεργασίας (Eur-lex, 2022).

Η κατανομή των οικονομικών πόρων του INTERREG λαμβάνει υπόψη της συγκεκριμένα κριτήρια που επιδιώκουν τη εξιδανικευμένη αξιοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων. Για την περίοδο 2021-2027, οι πόροι του ΕΤΠΑ για τα προγράμματα INTERREG κατανέμονται ως εξής:

- **Διασυνοριακή συνεργασία (Interreg A):** 72,2% των πόρων, που αντιστοιχούν σε 5,81 δισεκατομμύρια ευρώ, διατίθενται για χερσαία και θαλάσσια διασυνοριακή συνεργασία. Στοχεύει στην αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων σε παραμεθόριες περιοχές, οι οποίες θα ενισχύσουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή (Petrazzini, 2006).
- **Διακρατική συνεργασία (Interreg B):** 18,2% των πόρων, ήτοι 1,47 δισεκατομμύρια ευρώ, προορίζονται για διακρατικά προγράμματα που αφορούν σε μεγαλύτερες γεωγραφικές περιοχές. Προωθούν συνεργασία σε

θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η διατήρηση του περιβάλλοντος και η καινοτομία (Nardin, 2019).

- **Διαπεριφερειακή συνεργασία (Interreg C):** Το υπόλοιπο των πόρων διανέμονται σε προγράμματα που εστιάζουν στην ανταλλαγή εμπειριών και επιτυχημένων πρακτικών μεταξύ περιφερειών σε όλη την Ευρώπη (Petrazzini, 2006).

Η κατανομή των πόρων πραγματοποιείται θέτοντας κριτήρια και λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες, όπως ο πληθυσμός των επιλέξιμων περιοχών, το επίπεδο ανάπτυξης και οι ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Με αυτό τον τρόπο, εξασφαλίζεται ότι τα κονδύλια διοχετεύονται σε τομείς όπου θα έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο και θα συμβάλλουν στην ισόρροπη ανάπτυξη και την ελάττωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Για να επιτύχουν τους στόχους τους τα έργα του INTERREG, είναι απαραίτητη για την αποδοτικότερη οικονομική διαχείριση των δράσεων αυτών. Αυτή περιλαμβάνει προγραμματισμό, παρακολούθηση και έλεγχο των οικονομικών πόρων που διατίθενται, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι πόροι αναλώνονται σε επιλέξιμες δαπάνες και σε δαπάνες σύμφωνες με τους κανονισμούς της ΕΕ (Diakoniuk & Chihaiia, 2021).

Υπεύθυνη για την παρακολούθηση και τον συντονισμό των έργων κάθε προγράμματος INTERREG είναι η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ). Η Ειδική Υπηρεσία INTERREG 2021-2027 της Ελλάδας έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη και διαχειρίζεται και παρακολουθεί τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Υποστηρίζει δηλαδή τις συνέργειες μέσω κοινών εταιρικών σχημάτων και προσπαθεί με τη βοήθειά της να εδραιώσει δυνατές συνεργασίες για την ισόρροπη ανάπτυξη (Diakoniuk & Chihaiia, 2021).

Παράλληλα, η Αρχή Πιστοποίησης είναι μεγάλης σημασίας για τη διαχείριση του προγράμματος, καθώς είναι υπεύθυνη για την κατάρτιση και υποβολή δηλώσεων δαπανών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επίσης υπεύθυνη να διαβεβαιώσει ότι τα έργα χρηματοδοτούνται έγκαιρα και σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Παράλληλα, ελέγχει τη συμμόρφωση των χρηματοδοτούμενων δράσεων με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και την αποτελεσματική κατανομή των κοινοτικών πόρων (Zubiaga et al., 2019).

Την επιτυχία της διασυνοριακής συνεργασίας στην Ευρώπη καθορίζουν παράγοντες όπως η χρηματοδότηση και η οικονομική διαχείριση των έργων **INTERREG**. Με την στήριξη του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)** και άλλους μηχανισμούς χρηματοδότησης, το **INTERREG** συμβάλλει στην ανάπτυξη και την κοινωνικοοικονομική σύγκλιση των περιφερειών. Ωστόσο, πολλές είναι οι βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν στη διαχείριση των πόρων, ώστε να έχουμε με σιγουριά τη μέγιστη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και να επιτευχθούν οι στόχοι της εδαφικής συνοχής και ανάπτυξης στην Ευρώπη (Eur-lex, 2022).

5.2. Διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων

Ένας μηχανισμός πολύ καλά σχεδιασμένος είναι η διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων στο πλαίσιο του **INTERREG**. Αυτή η διαδικασία διασφαλίζει ότι τα προτεινόμενα έργα πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και ακολουθούν τους στρατηγικούς στόχους του προγράμματος. Στην παρούσα ενότητα, δίνοντας έμφαση στις απαιτήσεις, τα κριτήρια αξιολόγησης και τις προθεσμίες που πρέπει να τηρούνται, θα εξεταστούν τα βασικά στάδια της υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων **INTERREG**.

1. Προετοιμασία της Πρότασης

Για να είναι επιτυχημένη μια πρόταση θα πρέπει να προετοιμαστεί ενδελεχώς πριν υποβληθεί. Είναι σκόπιμο, να προηγηθεί από τους ενδιαφερόμενους φορείς, ανάλυση των αναγκών της περιοχής τους ώστε να εντοπιστούν οι κοινές προκλήσεις στις οποίες θα μπορούσε να δώσει λύση η διασυνοριακή συνεργασία. Άλλο ένας παράγοντας για την επιτυχία μιας πρότασης είναι η δημιουργία ενός ισχυρού εταιρικού σχήματος που θα αποτελείται από εταίρους από τις επιλέξιμες περιοχές. Επίσης, η κατανόηση των ειδικών στόχων και προτεραιοτήτων του εκάστοτε προγράμματος **INTERREG** είναι καίρια, ώστε οι προτάσεις που θα υποβληθούν ευθυγραμμίζονται με αυτούς (Euro-MED, 2023).

2. Υποβολή της Πρότασης

Μετά την προετοιμασία, η πρόταση υποβάλλεται μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας που έχει οριστεί για το εκάστοτε πρόγραμμα. Για παράδειγμα,

υποβάλλονται μέσω της πλατφόρμας JEMS υποβάλλονται οι προτάσεις στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Euro-MED 2021-2027. Η υποβολή πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός των προκαθορισμένων προθεσμιών, όπως αυτές ορίζονται στις σχετικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Σημειώνεται ότι οτιδήποτε υποβληθεί εκπρόθεσμα δεν λαμβάνεται υπόψη προς αξιολόγηση (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).

3. Αξιολόγηση της Πρότασης

Οι προτάσεις περνούν από διαδικασία αξιολόγησης που περιλαμβάνει τα εξής στάδια μετά την υποβολή τους:

- **Έλεγχος επιλεξιμότητας:** Επιβεβαιώνεται ότι η πρόταση πληροί τα βασικά κριτήρια επιλεξιμότητας, όπως η συμμετοχή επιλέξιμων εταίρων και η συμφωνία με τους στόχους του προγράμματος (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).
- **Ποιοτική αξιολόγηση:** Αποτιμάται η ποιότητα της πρότασης με βάση κριτήρια, όπως η καινοτομία, η βιωσιμότητα, η διακρατική προστιθέμενη αξία και η ικανότητα των εταίρων να υλοποιήσουν το έργο (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).
- **Αξιολόγηση προϋπολογισμού:** Αναλύεται η κατανομή του προϋπολογισμού και η σχέση κόστους-οφέλους, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται ότι οι δαπάνες είναι αιτιολογημένες και σύμφωνες με τους κανόνες επιλεξιμότητας (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).

Η διαδικασία αξιολόγησης πραγματοποιείται από ειδικούς αξιολογητές που ορίζονται από τη Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος. Η ακεραιότητα και η αμεροληψία αποτελούν βασικές αρχές κατά την αξιολόγηση των προτάσεων (Euro-MED, 2023).

4. Έγκριση και Υπογραφή Συμφωνίας

Προτείνονται για χρηματοδότηση οι προτάσεις που επιτυγχάνουν να λάβουν υψηλή βαθμολογία κατά την αξιολόγηση. Οι επιλεγμένοι δικαιούχοι ενημερώνονται επίσημα και καλούνται να υπογράψουν τη σύμβαση επιχορήγησης. Σε αυτήν καθορίζονται οι όρους και οι υποχρεώσεις για την υλοποίηση του έργου. Με βάση αυτή, προχωρούν

στην εκταμίευση των κονδυλίων και την παρακολούθηση της προόδου του έργου (Euro-MED, 2023).

5. Παρακολούθηση και Αναφορά

Οι δικαιούχοι μετά την έγκριση, είναι υπεύθυνοι για την πραγματοποίηση του έργου σύμφωνα με το εγκεκριμένο σχέδιο. Υποχρεούνται να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις προόδου και οικονομικές αναφορές, προκειμένου να ελέγχεται αν γίνεται ορθή διαχείριση των πόρων και αν επιτυγχάνονται οι καθορισμένοι στόχοι. Η Διαχειριστική Αρχή παρακολουθεί στενά την πρόοδο των έργων, με σκοπό να παρέχει υποστήριξη ώστε όλες οι δράσεις να υλοποιούνται σε συμμόρφωση με τους κανονισμούς της ΕΕ (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).

Πολυδιάστατη είναι η διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων INTERREG και γι' αυτό το λόγο απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Η κατανόηση των προτεραιοτήτων του προγράμματος, η δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχημάτων και η πρόταση ποιοτικών σχεδίων δράσης που να καλύπτουν τις απαιτήσεις των περιοχών, συμβάλλουν καταλυτικά στην επιτυχία μιας πρότασης. Η διαφάνεια, η ακεραιότητα και η τήρηση των προθεσμιών συνιστούν θεμελιώδη στοιχεία για την επιτυχή έγκριση και υλοποίηση των έργων, με απώτερο αποτέλεσμα την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη. Περνώντας όλη αυτή τη διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων διασφαλίζεται ότι οι διαθέσιμοι πόροι στρέφονται προς έργα που μπορούν να έχουν θετικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες, να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και την καινοτομία σε διασυνοριακό επίπεδο (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).

Με στόχο να εξασφαλιστεί ότι οι κοινοτικοί πόροι αξιοποιούνται με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, είναι άκρως απαραίτητη η τήρηση αυστηρών διαδικασιών διαχείρισης και ελέγχου με σκοπό να αποτραπούν διοικητικές και οικονομικές δυσλειτουργίες. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς που σκοπεύουν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα INTERREG είναι σημαντικό να προετοιμάζουν τις προτάσεις τους με βάση τα καθορισμένα κριτήρια αξιολόγησης, να διερευνούν για συνεργασία με εταίρους και

να παρακολουθούν τις εξελίξεις σχετικά με τις νέες προκηρύξεις και προτεραιότητες του προγράμματος (Euro-MED, 2023).

Γίνεται προσπάθεια απλούστευσης των γραφειοκρατικών διαδικασιών και της υιοθέτησης ψηφιακών εργαλείων ώστε να πραγματοποιείται μια συνεχιζόμενη βελτίωση των διαδικασιών υποβολής και έγκρισης. Στόχος των προσπαθειών αυτών είναι επιτάχυνση των εγκρίσεων και η διευκόλυνση της πρόσβασης των φορέων στα διαθέσιμα κονδύλια. Παράλληλα, η παροχή τεχνικής βοήθειας προς τους δικαιούχους και η προώθηση βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης, θα βελτιώσουν με σιγουριά την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων και την επίτευξη των στόχων τους (Euro-MED, 2023).

Η διαδικασία υποβολής και έγκρισης προγραμμάτων INTERREG είναι ο δρόμος για τη χρηματοδότηση και υλοποίηση διασυνοριακών πρωτοβουλιών, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η βιώσιμη αειφορία και η συνοχή μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Η συνεχιζόμενη προσαρμογή της στις σύγχρονες απαιτήσεις και προκλήσεις είναι ζωτικής σημασίας για να προχωρήσει επιτυχώς η εφαρμογή του προγράμματος και η ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας στην Ευρώπη.

5.3. Μέθοδοι αξιολόγησης της αποδοτικότητας των επενδύσεων

Η αξιολόγηση της απόδοσης των επενδύσεων στο πλαίσιο των έργων INTERREG αποτελεί σημαντικό παράγοντα για να σιγουρευτούμε ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και οι στόχοι της διασυνοριακής συνεργασίας επιτυγχάνονται. Αποδοτικότητα ενός έργου είναι η ικανότητα να επιτύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα με την βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων πόρων. Η ποσοτική και η ποιοτική ανάλυση των επενδύσεων είναι εργαλεία απαραίτητα για την αξιολόγηση των επενδύσεων.

Μια από τις πλέον διαδεδομένες μεθόδους αξιολόγησης επενδύσεων, είναι η Ανάλυση Κόστους-Οφέλους. Στο πλαίσιο των έργων INTERREG, η CBA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας ενός έργου, αφού λάβει υπόψη όλα τα σχετικά κόστη και οφέλη. Αυτό αφορά στην ποσοτικοποίηση των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων, όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας, η αύξηση του τουρισμού ή η βελτίωση των υποδομών. Μέσα από την ανάλυση,

εξετάζονται και συγκρίνονται τα συνολικά οφέλη με τα συνολικά κόστη και έτσι έχουν στο προσκήνιο έναν δείκτη καθαρής παρούσας αξίας (Net Present Value - NPV) που βοηθά στη λήψη αποφάσεων (Hickman, 2019).

Η Ανάλυση Κόστους-Αποτελεσματικότητας χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις όπου τα οφέλη ενός έργου δεν μπορούν να ποσοτικοποιηθούν εύκολα σε χρηματικές μονάδες. Η CEA εκτιμά την αποδοτικότητα ενός έργου με βάση το κόστος ανά μονάδα αποτελέσματος που επιτυγχάνεται. Για παράδειγμα, σε ένα έργο που έχει στόχο τη ελαχιστοποίηση των εκπομπών CO₂, η CEA θα υπολογίσει το κόστος ανά τόνο μειωμένων εκπομπών. Η μέθοδος αυτή είναι καθοριστικά χρήσιμη για να αξιολογηθούν περιβαλλοντικά ή κοινωνικά έργα, καθώς τα οφέλη αυτών δεν μεταφράζονται άμεσα σε οικονομικούς όρους (Dean & Hickman, 2018).

Η Πολυκριτηριακή Αξιολόγηση είναι μια μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε έργα που έχουν πολλαπλούς στόχους και τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ποικίλα και όχι απαραίτητα μετρήσιμα σε χρηματικούς όρους. Όσον αφορά στα έργα INTERREG, η MCA διευκολύνει την αξιολόγηση παραγόντων, όπως η κοινωνική συνοχή, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η τεχνολογική καινοτομία. Η MCA καταφέρνει να σταθμίσει τους παράγοντες ανάλογα με τη σημασία τους και έτσι το συνολικό αποτέλεσμα βοηθά στη λήψη αποφάσεων για την αποδοτικότητα της επένδυσης (Hickman, 2019).

Αποτελεσματικό εργαλείο για την παρακολούθηση και την εκτίμηση της προόδου και της αποδοτικότητας των έργων είναι η χρήση δεικτών απόδοσης. Οι δείκτες αυτοί στην περίπτωση των έργων INTERREG, είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν μετρήσεις, όπως ο αριθμός των δημιουργημένων θέσεων εργασίας, η αύξηση του ΑΕΠ στην περιοχή αναφοράς ή η ελάττωση των ρύπων. Είναι αναγκαίο να παρακολουθούμε τακτικά τους δείκτες αυτούς, καθώς μας επιτρέπουν να αξιολογήσουμε την αποδοτικότητα της επένδυσης σε πραγματικό χρόνο και να εφαρμόσουμε τις κατάλληλες στρατηγικές υλοποίησης εφόσον είναι απαραίτητο (Euro-MED, 2023).

Η αποτίμηση του αντίκτυπου εστιάζει στην ανάλυση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων ενός έργου στο χώρο εφαρμογής του. Όσον αφορά στα έργα INTERREG, αυτό σημαίνει την ανάλυση της συμβολής του έργου στην περιφερειακή πρόοδο, στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και στην

ενίσχυση και προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας. Να σημειωθεί ότι συνδυάζει ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους, όπως στατιστικές αναλύσεις και συνεντεύξεις με τους εμπλεκόμενους φορείς. Οι πληροφορίες αυτές είναι χρήσιμες καθώς παρέχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της αποδοτικότητας της επένδυσης (Euro-MED, 2023).

Η Ανάλυση Ευαισθησίας χρησιμοποιείται για να αξιολογήσουμε πως οι αλλαγές σε διάφορες υποθέσεις και προσεγγίσεις μπορεί να επηρεάσουν το τελικό αποδοτικό ή μη αποτέλεσμα μιας επένδυσης. Αυτή η μεθοδολογία είναι βοηθητική στον εντοπισμό παραγόντων που μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την επιτυχία ή την αποτυχία μιας επένδυσης στα έργα INTERREG. Με αυτόν τον τρόπο οι διαχειριστές είναι σε θέση να αναπτύξουν στρατηγικές μετριασμού των κινδύνων.

Κεφάλαιο 6^ο. Περιφερειακή Συνεργασία και Οικονομική Ανάπτυξη μέσω INTERREG

6.1. Διακρατικές συνεργασίες και η σημασία της διασυνοριακής ανάπτυξης

Η περιφερειακή συνεργασία μέσω των προγραμμάτων INTERREG προωθεί και επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη και την εδαφική συνεκτικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με αυτά τα δεδομένα, οι διεθνείς συνεργασίες και η ανάπτυξη πέραν των συνόρων υποδεικνύονται ως κυρίαρχοι πυλώνες για την επίλυση κοινών ζητημάτων και την αξιοποίηση διασυνοριακών ευκαιριών.

Οι πολυεθνικές συμπράξεις περιγράφουν τη συνεργασία μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών για την επίτευξη κοινών αναπτυξιακών στόχων. Έτσι, επιδιώκεται ο διαμερισμός γνώσεων, η διάδοση τεχνογνωσίας και η συνδυαστική υλοποίηση έργων που αποβλέπουν στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο των εμπλεκόμενων περιοχών. Γεφυρώνονται διαφορές, ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα και εισέρχεται η καινοτομία σε περιφερειακό επίπεδο ως αποτέλεσμα της σημαντικότητας των διακρατικών συνεργιών (Petry, 2016).

Το πρόγραμμα INTERREG, στο πλαίσιο της πολιτικής σύγκλισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστά σημαντική την εδαφική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών. Μέσω των διαφόρων αξόνων του, το INTERREG υλοποιεί έργα που ενισχύουν την

οικονομική ευημερία και αναζωογόνηση των περιφερειών. Συγκεκριμένα, τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας (Interreg A) εστιάζουν στην επίλυση των κοινών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν γειτονικές περιοχές, θέλοντας να κατακτήσουν μια ολοκληρωμένη και αρμονική περιφερειακή ανάπτυξη (Colomb, 2007).

Η διακρατική ανάπτυξη ωφελεί σημαντικά τις εμπλεκόμενες περιοχές:

- **Οικονομική Ενίσχυση:** Μέσω της συμπράξης, οι περιφέρειες μπορούν να αναλάβουν κοινές οικονομικές δράσεις, να ευνοήσουν επενδύσεις και να προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας (Petry, 2016).
- **Κοινωνική Συνοχή:** Η μεταφορά πολιτιστικών και κοινωνικών πρακτικών βοηθάει την κατανόηση και τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων, αφού ελαττώνει τις κοινωνικές ανισότητες (Kalogirou & Velissariou, 2024).
- **Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα:** Κοινές δράσεις για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής προβάλλουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών (Petry, 2016).
- **Ενίσχυση Υποδομών:** Συμπράξεις για έργα υποδομών, όπως μεταφορές και ενέργεια, βελτιώνουν την επικοινωνία και την πρόσβαση σε υπηρεσίες (Kalogirou & Velissariou, 2024).

Βασικούς μοχλούς για περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη και εδαφική συνοχή στην Ευρώπη αποτελούν η διεθνής συνεργασία και η διασυνοριακή ανάπτυξη, μέσω των προγραμμάτων INTERREG. Αν και παρουσιάζονται πολλές δυσκολίες, οι ωφέλειες που αποκομίζουν τα κράτη από την κοινή επίλυση των προβλημάτων και την εκμετάλλευση των ευκαιριών είναι πολυδιάστατα. Απαραίτητη λοιπόν για την αντιμετώπιση των σύγχρονων δυσκολιών είναι η συνέχιση τέτοιων συνεργασιών. Επίσης, το ίδιο απαραίτητη είναι για την επιτυχία μιας ισορροπημένης ανάπτυξης σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο (Kalogirou & Velissariou, 2024).

6.2. Ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων

Η αντιμετώπιση των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων είναι καθοριστική για την επιτυχή υλοποίηση των προγραμμάτων INTERREG. Η ενεργός συμμετοχή αυτών των αρχών είναι σημαντική για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και της περιφερειακής ανάπτυξης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι φορείς χρειάζεται να προχωρήσουν σε μια αποτελεσματική σχεδίαση, εφαρμογή και παρακολούθηση των έργων. Υποχρεούνται να διασφαλίσουν ότι οι τοπικές ανάγκες και προτεραιότητες λαμβάνονται υπόψη.

Αρχικά, οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς προάγουν τον εντοπισμό των απαιτήσεων και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιοχές τους. Έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώσουν στρατηγικές, οι οποίες να αντικατοπτρίζουν τις τοπικές ιδιαιτερότητες μέσα από την συμμετοχή τους σε διαβουλεύσεις και συνεργασίες με άλλες περιφέρειες. Να αναφερθεί ότι στο πρόγραμμα Interreg Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027, προτείνεται σημαντική συμμετοχή των τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την υποβολή προτάσεων που αφορούν στις κοινές προκλήσεις των περιοχών τους (Kalogirou & Velissariou, 2024).

Κατά την υλοποίηση των έργων, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές ευθύνονται για τη διαχείριση και την εποπτεία των δράσεων. Αυτό σημαίνει ότι καλούνται να διαχειριστούν τους οικονομικούς πόρους, την καταγραφή της προόδου και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και μέσω της εμπειρίας και της γνώσης των τοπικών συνθηκών, έχουν την ικανότητα να προσαρμόζουν τα έργα στις πραγματικές απαιτήσεις των κοινοτήτων (Marx, 2017).

Οι τοπικές και περιφερειακές διοικήσεις λειτουργούν ως γέφυρα και γι' αυτό η εμπλοκή τους είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των προγραμμάτων INTERREG. Είναι δυνατόν να γεφυρώσουν τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τους πολίτες καταφέροντας τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα στην περιφέρεια της Σιλεσίας, οι αρχές καθιέρωσαν τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση των περιφερειακών στρατηγικών για τις υποδομές. Το

γεγονός αυτό διασφάλισε ότι οι αποφάσεις αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών (Giordano & Greco, 2023).

Περαιτέρω, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές για να επιτύχουν αποτελεσματική συμμετοχή στα προγράμματα INTERREG απαιτείται να διαθέτουν την κατάλληλη διοικητική ικανότητα. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουν να προχωρούν σε εκπαίδευση του προσωπικού, στην ανάπτυξη τεχνικών δεξιοτήτων και στον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών διαχείρισης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Τεχνικής Βοήθειας, στηρίζει τους δικαιούχους του προγράμματος για να ενισχύσουν τις ικανότητές τους και έτσι να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σε ευρωπαϊκούς πόρους και η αποτελεσματική διαχείρισή τους (AndriGov, 2016).

Η συνεργασία χωρίς τα εμπόδια των συνόρων είναι ο ακρογωνιαίος λίθος των προγραμμάτων INTERREG. Οι διοικήσεις κάθε χώρας συνεργάζονται ωφέλιμα με ομόλογες αρχές άλλων χωρών με στόχο να επιλύσουν με κοινό τρόπο τις κοινές προκλήσεις και να ανταλλάξουν πρακτικές δοκιμασμένες που κρίθηκαν επιτυχείς. Τέτοιου είδους συνεργασίες κάνουν πρόδηλη την ευρωπαϊκή συνοχή και κατευθύνουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιφερειών.

6.3. Συγκριτική ανάλυση διαφορετικών περιφερειών στην εφαρμογή του INTERREG.

Υπάρχει διαφορά στην εφαρμογή του προγράμματος μεταξύ των περιφερειών, αναλογιζόμενοι τις τοπικές ανάγκες, τις προτεραιότητες και τις διοικητικές ικανότητες. Η παρούσα ενότητα, θα προχωρήσει σε συγκριτική ανάλυση της εφαρμογής του INTERREG σε διαφορετικές περιφέρειες, προσπαθώντας να προσδιορίσει τις προκλήσεις, τις επιτυχίες και τα διδάγματα που προκύπτουν.

Η προστασία του περιβάλλοντος, η βελτίωση των υποδομών και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι τομείς στους οποίους έχει επικεντρωθεί η συνεργασία μεταξύ της Βόρειας Ελλάδας και της Νότιας Βουλγαρίας μέσω του προγράμματος INTERREG. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έργο που υλοποιείται για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων των ποταμών που διασχίζουν τα σύνορα των δύο χωρών. Από κοινού παρακολουθούν την ποιότητα του νερού και την ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για πλημμύρες και αυτή η συνέργεια βοήθησε τις δύο περιφέρειες να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά περιβαλλοντικές προκλήσεις (Kalogirou & Velissariou, 2024).

Βέβαια, από την σύμπραξη αυτή δημιουργήθηκαν δυσκολίες, όπως οι αντιθέσεις στη διοικητική δομή και τις διαδικασίες των δύο χωρών, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας για εναρμόνιση των νομοθεσιών. Για να επιλυθούν αυτά τα προβλήματα χρειάστηκε συνεχής διάλογος και ενέργειες προσαρμογής. Αναδείχθηκε λοιπόν η σημασία της ευελιξίας και της αμοιβαίας κατανόησης στην επιτυχή εφαρμογή των έργων INTERREG (Giordano & Greco, 2023).

Στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς επικεντρώθηκε η συνεργασία μεταξύ Ιταλίας και Σλοβενίας στην περιοχή της Αδριατικής. Μέσω του προγράμματος, αξιοσημείωτη ήταν η υλοποίηση ενός διασυνοριακού δικτύου ποδηλατικών διαδρομών που συνδέει ιστορικές πόλεις και φυσικά τοπία των δύο χωρών. Ήταν μια καταπληκτική ευκαιρία να ενισχυθεί ο τουρισμός, να αναδειχθεί η πράσινη κινητικότητα και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση (Sarno, 2017).

Όμως και σε αυτή την περίπτωση, προέκυψαν προκλήσεις που είχαν σχέση με τη χρηματοδότηση και τη συντήρηση των υποδομών. Απαιτούσε διαρκή δέσμευση τόσο των τοπικών αρχών όσο και των ιδιωτών φορέων, ώστε να διασφαλιστεί η αδιάκοπη χρηματοδότηση για τη διατήρηση και τη συντήρηση των διαδρομών. Αυτό δημιούργησε την ανάγκη για εύρεση βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων και επίσης τη συμμετοχή πολλαπλών μερών υλοποίησης των έργων (Sarno, 2017).

Η ενίσχυση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων ήταν το επίκεντρο της συνεργασίας μεταξύ Γαλλίας και Ισπανίας μέσω του INTERREG στα Πυρηναία. Ένα από αυτά τα έργα για παράδειγμα στόχευε στη δημιουργία διασυνοριακών επιχειρηματικών κέντρων, με σκοπό την παροχή υποστήριξης σε νεοφυείς επιχειρήσεις αλλά και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία θέσεων εργασίας και η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής (Τσιουμπλέκας, 2018).

Ωστόσο, εμπόδια και δυσκολίες στην ελεύθερης διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών δημιούργησαν η διαφοροποιημένη φορολογική νομοθεσία και οι κανονιστικές ρυθμίσεις μεταξύ των δύο χωρών. Μέσω των διαπραγματεύσεων σε εθνικό επίπεδο αλλά και με την ανάπτυξη διευκολυντικών μηχανισμών για την προώθηση του εμπορίου, αντιμετωπίστηκαν οι δυσκολίες σε μεγάλο βαθμό. Αναδείχθηκε για ακόμα μία φορά τη σημασία της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στην επιτυχία των έργων INTERREG (Τσιουμπλέκας, 2018).

Η συγκριτική ανάλυση των παραπάνω περιφερειών δείχνει η εφαρμογή του προγράμματος INTERREG μπορεί να προσαρμοστεί στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και να παρουσιάσει επιτυχή αποτελέσματα, παρά τα κοινά εμπόδια και τις δυσκολίες. Κλειδιά για την επιτυχημένη πορεία των διασυνοριακών συνεργασιών είναι η ευελιξία, η αμοιβαία κατανόηση και η δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Από την άλλη μεριά, για να υπερβούμε τα εμπόδια και να επιτύχουμε τους στόχους του προγράμματος απαραίτητη είναι η καταπολέμηση προβλημάτων, όπως η εναρμόνιση νομοθεσιών, η βιώσιμη χρηματοδότηση και η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση (Τσιουμπλέκας, 2018 ; Sarno, 2017).

6.4. Επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

Το πρόγραμμα INTERREG έχει αναδειχθεί σε καταλυτικό παράγοντα για την περιφερειακή ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην Ευρώπη αφού θεωρείται βασικός πυλώνας της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Μέσα από την υλοποίηση έργων INTERREG διαμορφώνεται μια δυναμική και ανταγωνιστική αγορά εργασίας. Ενισχύεται η απασχόληση και η οικονομική μεταξύ των περιφερειών με τη σύναψη διασυνοριακών, διακρατικών και διαπεριφερειακών συμφωνιών.

Νέες ευκαιρίες απασχόλησης δημιουργούνται με τη διασυνοριακή συνεργασία των έργων του INTERREG και ιδιαίτερα στις περιοχές που βρίσκονται στα σύνορα κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κοινά έργα που καλύπτουν τομείς, όπως οι υποδομές, η υγεία, η εκπαίδευση και ο τουρισμός, οδηγούν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την ικανοποίηση των αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Για παράδειγμα, η κινητικότητα των εργαζομένων και η πρόσβαση σε αγορές εργασίας και από τις δύο πλευρές των συνόρων διευκολύνονται με την ανάπτυξη διασυνοριακών δικτύων μεταφορών (Martín-Uceda & Rufi, 2021).

Το INTERREG μέσα από τη χρηματοδότηση έργων που ωθούν τη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων, προωθεί την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Έτσι, αναπτύσσονται νέα προϊόντα και υπηρεσίες και γίνεται αναγκαία η εξειδίκευση στην εργασία. Η μετάδοση βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των τοπικών οικονομιών και στην αύξηση της απασχόλησης (Den Broek et al., 2018).

Επίσης, πολλές δράσεις INTERREG έχουν σκοπό την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Τέτοιες είναι εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και ανταλλαγές προσωπικού, τα οποία ενισχύουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες των εργαζομένων αλλά αυξάνουν και την επαγγελματική τους προοπτική. Για τη δημιουργία μιας ευέλικτης και προσαρμοστικής αγοράς εργασίας, η οποία μπορεί να ανταποκριθεί στις αναβαθμισμένες ανάγκες της οικονομίας είναι καθοριστικής σημασίας η επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (Badzińska & Schaffranke, 2024).

Σημαντική πηγή απασχόλησης αλλά το κέντρο της ευρωπαϊκής οικονομίας είναι οι ΜΜΕ. Το INTERREG μέσα από τις δράσεις της παρέχει στήριξη στις ΜΜΕ. Διευκολύνει την πρόσβασή τους σε νέες αγορές, την ώθησή τους στην καινοτομία και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους. Οι ΜΜΕ επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους μέσα από τις συμπράξεις τους με όμορες χώρες, αυξάνουν την παραγωγικότητα τους και δημιουργούν καινούριες θέσεις εργασίας στις τοπικές κοινότητες (Benito Giordano & Lidia Greco, 2023).

Ένας από τους σημαντικούς και κύριους στόχους του INTERREG είναι η ελαχιστοποίηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Παρέχεται χρηματοδότηση για την υλοποίηση έργων σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, ώστε να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας εκεί όπου είναι περισσότερο αναγκαίες. Αυτό το μοντέλο στηρίζει την κοινωνική αλληλεγγύη και ευνοεί την ισόρροπη ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (Niavis et al., 2024).

Μέσω της προώθησης της διασυνοριακής συνεργασίας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της στήριξης των ΜΜΕ, το πρόγραμμα INTERREG αποδεικνύει την αξία του ως εργαλείο για την μεγέθυνση της απασχόλησης και την οικονομική ευημερία μέσω της περιφερειακής συνεργασίας. Προωθεί την ευκαιρία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών. Τα προγράμματα συνεργασιών είναι σημαντικό και απαραίτητο να συνεχίσουν και να προωθούνται από την ΕΕ γιατί συμβάλλουν στην θετική αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης αγοράς εργασίας και στην προώθηση της πράσινης ανάπτυξης στην Ευρώπη.

Κεφάλαιο 7°. Εμπειρική Ανάλυση και Στατιστικά Δεδομένα για το Πρόγραμμα INTERREG

7.1. Ενδεικτικά έργα και τοπικά παραδείγματα (Ελλάδα–Ιταλία, BeCircular, KEEP ON)

Το πρόγραμμα Interreg VI-A Ελλάδα–Ιταλία 2021–2027 αποτελεί μια διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε **106.110.571 ευρώ**, εκ των οποίων τα **79.582.928 ευρώ** προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) (Interreg, 2025).

Στο πλαίσιο της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, εγκρίθηκαν **51 έργα**, με τη συμμετοχή περίπου **160 εταιρών** από τις επιλέξιμες περιοχές των δύο χωρών. Τα έργα καλύπτουν τέσσερις θεματικές προτεραιότητες:

- **Έξυπνη και καινοτόμος ανάπτυξη**
- **Πράσινη και χαμηλών εκπομπών οικονομία**
- **Τουρισμός, πολιτισμός και κοινωνική ένταξη**
- **Διακυβέρνηση**

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το έργο "**Green Ports**", το οποίο στοχεύει στη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης των λιμένων Πάτρας και Μπάρι, μέσω της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της εφαρμογής πράσινων τεχνολογιών. Το έργο διαθέτει προϋπολογισμό **2.500.000 ευρώ** και αναμένεται να μειώσει τις εκπομπές CO₂ κατά **15%** στους συμμετέχοντες λιμένες (Interreg, 2025).

Το έργο **BeCircular**, στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg IPA CBC Ελλάδα–Βόρεια Μακεδονία 2014–2020, επικεντρώνεται στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας, με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε **1.200.000 ευρώ**, με τη συγχρηματοδότηση να προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προενταξιακής Βοήθειας (IPA II) (BeCircular, 2022).

Στο πλαίσιο του έργου, δημιουργήθηκαν:

- Ένα **Κέντρο Επισκευής και Επαναχρησιμοποίησης** στη Φλώρινα, το οποίο επεξεργάζεται ετησίως περίπου **500 τόνους** αποβλήτων, μετατρέποντάς τα σε επαναχρησιμοποιήσιμα προϊόντα.
- Ένα **Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης** στην Πρίλεπ, το οποίο υποστηρίζει την ανάπτυξη νέων βιοϋλικών και την προώθηση της βιοοικονομίας στην περιοχή.
- Ένα **Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Δημιουργικότητας**, το οποίο έχει εκπαιδεύσει περισσότερους από **200 νέους επιστήμονες και καλλιτέχνες** σε θέματα κυκλικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας.

Το έργο έχει συμβάλει στη δημιουργία **περισσότερων από 50 νέων θέσεων εργασίας** και έχει ενισχύσει την τοπική οικονομία μέσω της προώθησης βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων .

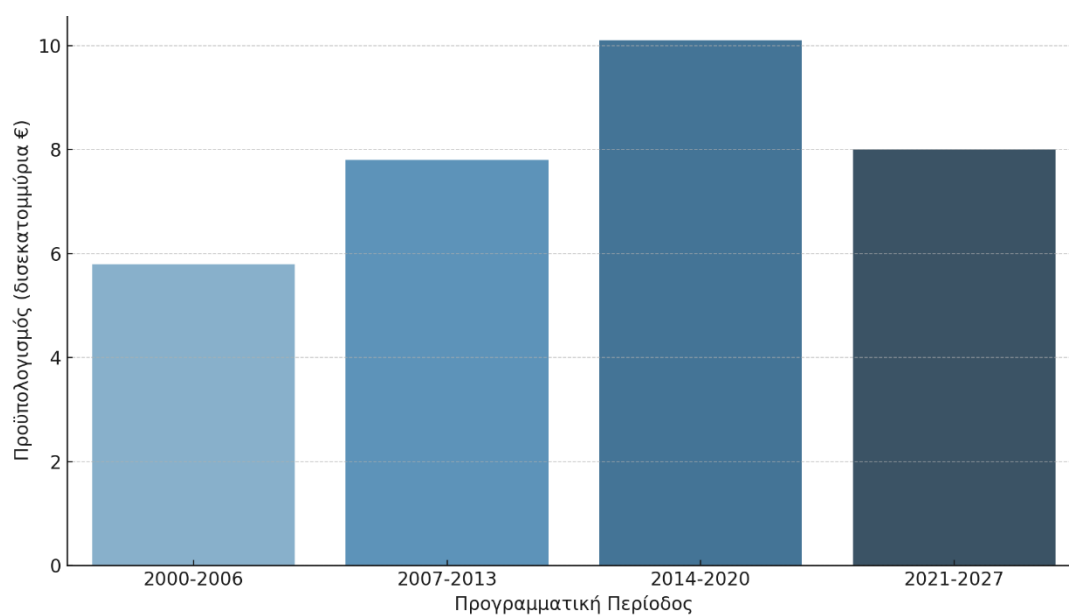
Το έργο **KEEP ON**, στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Europe 2014–2020, επικεντρώνεται στη διατήρηση και βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιοχές της Νότιας Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε **1.188.786 ευρώ**, με τη συγχρηματοδότηση να προέρχεται από το ΕΤΠΑ (Interreg Europe, 2025).

Στο πλαίσιο του έργου, πραγματοποιήθηκαν:

- Ανάλυση και βελτίωση **6 πολιτικών εργαλείων** που σχετίζονται με τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ **8 εταίρων** από διαφορετικές χώρες, με στόχο την ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας.
- Διοργάνωση **10 θεματικών εργαστηρίων** και **4 διεθνών συνεδρίων**, με τη συμμετοχή περισσότερων από **300 ειδικών** στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης.

Το έργο συνέβαλε στην ανάπτυξη βιώσιμων στρατηγικών για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενισχύοντας την τοπική ταυτότητα και την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών (Interreg Europe, 2025).

Τα παραπάνω έργα αναδεικνύουν τη σημασία του προγράμματος INTERREG στην προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και της περιφερειακής ανάπτυξης. Μέσω της χρηματοδότησης και της υποστήριξης καινοτόμων πρωτοβουλιών, το πρόγραμμα συμβάλλει στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η επιτυχία αυτών των έργων υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή υποστήριξη και ενίσχυση των διασυνοριακών συνεργασιών στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.

Διάγραμμα 5. Εξέλιξη Προϋπολογισμού του Προγράμματος INTERREG ανά Προγραμματική Περίοδο.

Η εφαρμογή του προγράμματος INTERREG σε περιφερειακό επίπεδο έχει συνοδευτεί από σημαντική χρηματοδοτική υποστήριξη και ποικίλα έργα υψηλού αντίκτυπου. Ενδεικτικά, κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, περισσότερα από **8.000 έργα** εγκρίθηκαν σε όλη την Ευρώπη, με συνολική επένδυση που ξεπερνά τα **10 δισεκατομμύρια ευρώ**, όπως προκύπτει από αναφορές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της DG REGIO (European Commission, 2021).

Στην Ελλάδα, προγράμματα όπως το **BeCircular (Interreg IPA CBC Ελλάδα–Βόρεια Μακεδονία)** και το **KEEP ON (Interreg Europe)** συνέβαλαν στην ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και του πολιτιστικού τουρισμού, αντίστοιχα. Παράλληλα, το έργο **AgriLogistiCluster** στο πλαίσιο του Interreg VI-A Ελλάδα–Ιταλία 2021–2027 εστιάζει στη διασυνοριακή συνεργασία για τη βελτίωση της αγρο-εφοδιαστικής αλυσίδας (Επιμελητήριο Πρέβεζας, 2024).

Αξίζει να σημειωθεί πως μόνο για την Ελλάδα, στο πλαίσιο του Interreg VI-A εγκρίθηκαν **τρία νέα έργα** το 2024 από το Επιμελητήριο Πρέβεζας, δείγμα της συνεχιζόμενης δυναμικής του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο.

7.2. Γραφήματα – Διαγράμματα – Πίνακες

Η εξέλιξη των προϋπολογισμών του προγράμματος INTERREG ανά προγραμματική περίοδο αντικατοπτρίζει τη σταδιακή ενίσχυση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εδαφική συνεργασία. Οι διαθέσιμοι πόροι αυξήθηκαν σημαντικά από την πρώτη εφαρμογή του προγράμματος, υπογραμμίζοντας τη σημασία της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας για την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Προγραμματική Περίοδος Προϋπολογισμός (δισ. €)

2000–2006	5.8
2007–2013	7.8
2014–2020	10.1
2021–2027	8.0 (προβλεπόμενο)

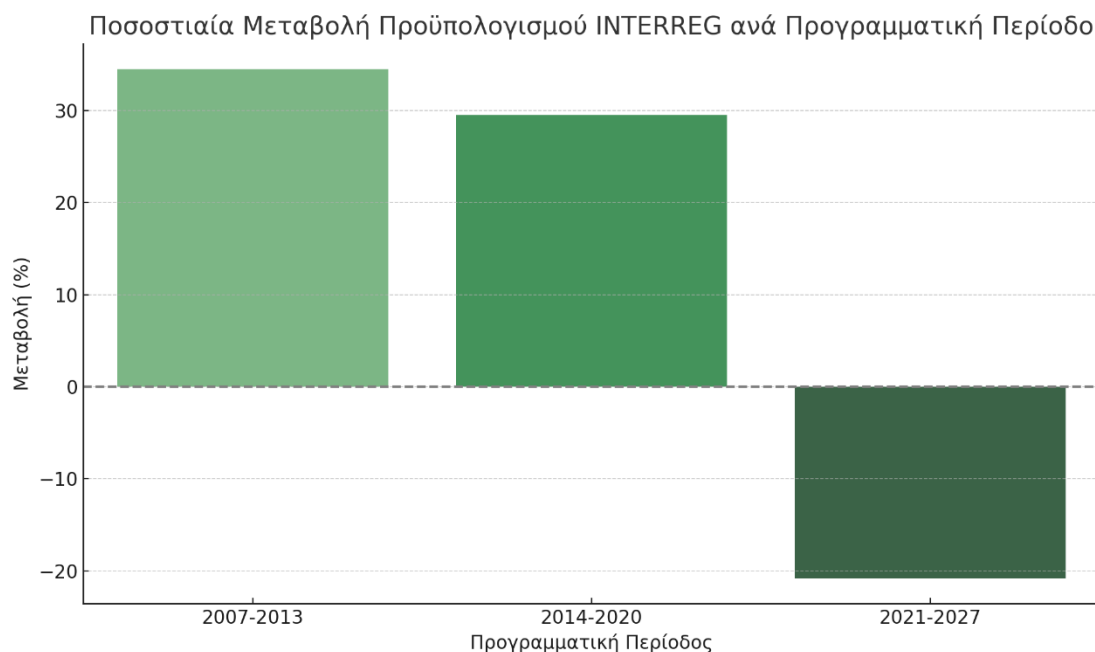
Πίνακας 2: Προϋπολογισμοί INTERREG ανά προγραμματική περίοδο. (Πηγή: European Court of Auditors, 2021; European Commission, 2023)

Η αύξηση του προϋπολογισμού από 5,8 δισ. € την περίοδο 2000–2006 σε 10,1 δισ. € την περίοδο 2014–2020 αντανακλά την ενισχυμένη δέσμευση της Ε.Ε. για την προώθηση της εδαφικής συνεργασίας. Ωστόσο, η μείωση του προβλεπόμενου προϋπολογισμού στα 8,0 δισ. € για την περίοδο 2021–2027 υποδηλώνει την ανάγκη για αποδοτικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων και την αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.

Η κατανομή των έργων σε εθνικό επίπεδο καταδεικνύει ότι οι μεσογειακές και βαλκανικές χώρες, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Βουλγαρία, συγκαταλέγονται μεταξύ των βασικών ωφελομένων του INTERREG V-A και VI-A. Στο πλαίσιο της διακρατικής συνεργασίας, έχουν υλοποιηθεί πάνω από 500 έργα στην ευρύτερη

περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης κατά την περίοδο 2014–2020, εστιάζοντας σε τομείς όπως η καινοτομία, η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση των υποδομών (European Commission, 2020).

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, προγράμματα όπως το **BeCircular** (Interreg IPA CBC Ελλάδα–Βόρεια Μακεδονία) και το **KEEP ON** (Interreg Europe) συνέβαλαν στην ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και του πολιτιστικού τουρισμού, αντίστοιχα. Επιπλέον, το έργο **AgriLogistiCluster** στο πλαίσιο του Interreg VI-A Ελλάδα–Ιταλία 2021–2027 εστιάζει στη διασυνοριακή συνεργασία για τη βελτίωση της αγρο-εφοδιαστικής αλυσίδας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο για την Ελλάδα, στο πλαίσιο του Interreg VI-A, εγκρίθηκαν τρία νέα έργα το 2024 από το Επιμελητήριο Πρέβεζας, υπογραμμίζοντας τη συνεχιζόμενη δυναμική του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο.

Διάγραμμα 6. Ποσοστιαία Μεταβολή Προϋπολογισμού INTERREG ανά Προγραμματική Περίοδο. Το παραπάνω διάγραμμα απεικονίζει την ποσοστιαία μεταβολή του προϋπολογισμού του προγράμματος INTERREG ανά προγραμματική περίοδο. Παρατηρείται:

- *Αύξηση ~34% από την περίοδο 2000–2006 στην 2007–2013.*
- *Αύξηση ~29% μεταξύ 2007–2013 και 2014–2020.*
- *Μείωση ~20,8% στην περίοδο 2021–2027 σε σχέση με την προηγούμενη.*

Κεφάλαιο 8^ο. Προκλήσεις και Περιορισμοί του INTERREG

Το πρόγραμμα INTERREG συνιστά το κεντρικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ γειτονικών περιοχών και της ολοκλήρωσης της εδαφικής συνοχής. Αν και τα οφέλη του είναι πραγματικά σημαντικά, παρουσιάζονται δυσκολίες και περιορισμοί στην εφαρμογή του, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματικότητά του. Η ενότητα αυτή, θα εξετάσει τις κύριες διοικητικές και γραφειοκρατικές δυσκολίες, τους χρηματοοικονομικούς περιορισμούς και τη διαχείριση κινδύνων. Επίσης, είναι σκόπιμο να εξεταστεί η επίδραση των γεωπολιτικών και οικονομικών αλλαγών στο πρόγραμμα, αλλά και οι πιθανές μεταρρυθμίσεις και προτάσεις βελτίωσης.

Είναι συνηθισμένο ότι τα προγράμματα INTERREG να εμπλέκονται σε περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες και γραφειοκρατικά εμπόδια. Αυτό ίσως οφείλεται στην πολυπλοκότητα των κανονισμών, στην απαίτηση για λεπτομερή τεκμηρίωση και οι διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες των συμμετεχόντων κρατών. Σύμφωνα με έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών μπορεί να οδηγήσει σε καθυστερήσεις και αυξημένο διοικητικό φόρτο, πράγμα που πιθανά να αποθαρρύνει τη συμμετοχή μικρότερων οργανισμών και φορέων (Harguindéguy, 2007).

Για το λόγο ότι για να είναι θετικά τα αποτελέσματα του προγράμματος, απαιτείται ο συντονισμός μεταξύ πολλαπλών εταίρων από διαφορετικές χώρες. Άρα είναι αναγκαία η αποτελεσματική επικοινωνία, πράγμα που ίσως να είναι δύσκολο λόγω πολιτισμικών και γλωσσικών διαφορών. Επίσης, περαιτέρω σύγχυση και γραφειοκρατία είναι δυνατόν να προκαλέσει η έλλειψη συντονισμού των διαδικασιών υποβολής και αξιολόγησης προτάσεων μεταξύ των κρατών μελών (Harguindéguy, 2007).

Ένας ακόμα περιορισμός είναι οι χρηματοοικονομικές δυσκολίες, οι οποίες επηρεάζουν την εφαρμογή των πρωτοβουλιών INTERREG. Αρκετές φορές ο προϋπολογισμός παρουσιάζεται περιορισμένος και δημιουργείται ανάγκη για συγχρηματοδότηση από τους συμμετέχοντες φορείς. Αυτή η συνθήκη προκαλεί δυσκολίες ειδικά σε περιοχές με χαμηλότερη οικονομική δυνατότητα. Λόγω της δυσκολίας που παρουσιάζεται κάποιες φορές να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη εθνική

ή τοπική χρηματοδότηση, οδηγείται η διαδικασία σε καθυστερήσεις ή ακόμη και σε ακυρώσεις έργων.

Ένας ακόμα κρίσιμος και αποτρεπτικός παράγοντας είναι η διαχείριση κινδύνων. Η υλοποίηση των διεθνών έργων είναι πολύ πιθανό να εξαρτηθεί από οικονομικές αστάθειες, αλλαγές στις πολιτικές προτεραιότητες ή άλλους εξωτερικούς παράγοντες. Η ικανότητα των έργων να προσαρμοστούν σε απρόβλεπτα γεγονότα είναι δυνατόν να περιοριστεί από την έλλειψη ευελιξίας στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς (Vermonden, 2013).

Οι αλλαγές στις γεωπολιτικές και οικονομικές συνθήκες πιθανά να έχουν σημαντική επίδραση στα προγράμματα INTERREG. Αρκετά γεγονότα μπορούν να έχουν αρνητική επιρροή στις δράσεις και να επηρεάσουν την χρηματοδότηση, όπως αιφνίδιες μεταβολές των πολιτικών σχέσεων μεταξύ των χωρών, οι οικονομικές κρίσεις αλλά και γεγονότα όπως η αποχώρηση ενός κράτους μέλους από την ΕΕ (π.χ. Brexit). Οι δυσκολίες που φέρνουν οδηγούν σε αναθεώρηση των προτεραιοτήτων, ανακατανομή πόρων ή ακόμη και διακοπή συνεργασιών (Martín-Uceda & Rufi, 2021).

Για την επίλυση των προαναφερθέντων προκλήσεων, προτείνονται οι ακόλουθες μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις:

1. **Απλοποίηση Διαδικασιών:** Για τη διευκόλυνση της συμμετοχής περισσότερων φορέων είναι αναγκαία η ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας και η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών. Με την εναρμόνιση των κανόνων αλλά και την δημιουργία ενιαίων προτύπων για την υποβολή και αξιολόγηση των προτάσεων είναι πιθανό ότι θα επιτευχθεί η απλοποίηση των διαδικασιών (Hachmann, 2011)
2. **Ενίσχυση Χρηματοδότησης:** Η πρόταση για αύξηση των οικονομικών πόρων και η διευκόλυνση των χρηματοδοτικών μηχανισμών θα ενισχύσουν την άρση των οικονομικών περιορισμών. Επίσης, η υιοθέτηση προγραμμάτων σύμπραξης δημόσιο-ιδιωτικού τομέα και η προώθηση συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα θα δώσουν νέα ώθηση στη (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).
3. **Ενίσχυση της Διοικητικής Ικανότητας:** Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές αλλά και όλοι οι υπόλοιποι εταίροι – δικαιούχοι είναι απαραίτητο να διαθέτουν επαρκείς και εξειδικευμένες γνώσεις και ικανότητες στη διαχείριση

ευρωπαϊκών κονδυλίων. Η στήριξη και η εκπαίδευση προς τους εμπλεκόμενους φορείς είναι κρίσιμοι παράγοντες για επιτυχή ολοκλήρωση των έργων INTERREG. Για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας είναι σκόπιμη η υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και η δημιουργία συστημάτων ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των περιφερειών – μελών. Όλα τα ανωτέρω θα δώσουν ώθηση στην αποδοτικότητα των προγραμμάτων (Martín-Uceda & Rufi, 2021).

4. **Ψηφιακοποίηση των Διαδικασιών:** Ο διοικητικός φόρτος μπορεί να μειωθεί και αυξηθεί η διαφάνεια με χρήση ψηφιακών εργαλείων και σύγχρονων τεχνολογιών για τη διαχείριση και παρακολούθηση των έργων INTERREG. Χρήσιμη θα ήταν η χρήση ηλεκτρονικών πλατφορμών για την υποβολή αιτήσεων, για τη διαχείριση των δαπανών αλλά και για την παρακολούθηση της προόδου των έργων. Θα οδηγήσει στην βελτίωση της αποδοτικότητας και σε επιτυχίες (Dervish, 2015).
5. **Ενίσχυση της Διακρατικής Συνεργασίας:** Υπάρχουν πολλές διαφορές στη διοικητική νοοτροπία και στις διαδικασίες μεταξύ των κρατών-μελών, οι οποίες δυσχεραίνουν την υλοποίηση των προγραμμάτων INTERREG. Ένας τρόπος για να εξομαλυνθούν αυτές είναι η προώθηση της στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών χρησιμοποιώντας κοινούς θεσμικούς μηχανισμούς, ώστε να καλυτερεύσει ο συντονισμό και να διευκολυνθεί η υλοποίηση διασυνοριακών έργων (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).
6. **Ευελιξία και Προσαρμογή στις Γεωπολιτικές και Οικονομικές Αλλαγές:** Πολλοί εξωτερικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την πορεία των προγραμμάτων INTERREG. Τέτοιοι μπορεί να είναι οι οικονομικές κρίσεις, οι γεωπολιτικές εντάσεις και άλλοι εξωτερικοί παράγοντες. Για να διασφαλιστεί η συνέχιση των δράσεων και σε καταστάσεις κρίσεων είναι αναγκαία η ανάπτυξη ευέλικτων μηχανισμών προσαρμογής, όπως η ευελιξία επανακατανομής των πόρων και ο επαναπροσδιορισμός των στόχων των προγραμμάτων με βάση τις νέες συνθήκες (Martín-Uceda & Rufi, 2021).

Συμπεραίνουμε ότι παρά τα πολύ ωφέλιμα πλεονεκτήματα που προσφέρει η υλοποίηση προγραμμάτων INTERREG, υπάρχουν και πολλά εμπόδια και περιορισμοί που αναγκάζουν του εμπλεκόμενους να προχωρήσουν σε εφαρμογή στρατηγικών βελτίωσης. Η εξάλειψη της γραφειοκρατίας, η προσφορά μεγαλύτερων χρηματοδοτήσεων, η απόκτηση διοικητικών δεξιοτήτων και η αξιοποίηση των

σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών είναι κυρίαρχες προτεραιότητες για τη βελτίωση του τρόπου ανάπτυξης και αποτελεσματικότητας. Παράλληλα, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι το πρόγραμμα INTERREG θα παραμείνει ένα ισχυρό εργαλείο για τη διασυνοριακή συνεργασία και την περιφερειακή ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής

Το πρόγραμμα INTERREG ως μηχανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στηρίζει τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία, θέλοντας να αναπτύξει την οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των περιοχών. Η παρούσα ενότητα της εργασίας, εστιάζει σε τρία κύρια σημεία: την επισκόπηση των κύριων ευρημάτων, προτεινόμενες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και οδηγίες για παραπάνω έρευνα και μελλοντικές προοπτικές (Reitel et al., 2018).

Εξετάζοντας λεπτομερών τις διάφορες πτυχές του προγράμματος INTERREG, γίνεται κατανοητή η σημαντική συμβολή του στην επίτευξη της περιφερειακής ανάπτυξης και της συνεργασίας. Συγκεκριμένα, οι επιτυχίες του προγράμματος είναι:

- **Ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας:** Οι περιφέρειες αναγνωρίζοντας τις κοινές δυσκολίες και χρησιμοποιώντας τη χρηματοδότηση κοινών έργων, κατάφεραν να ανταπεξέλθουν στις από κοινού προκλήσεις, όπως η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και η προώθηση της καινοτομίας (Reitel et al., 2018).
- **Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας:** Ενισχύθηκε η ικανότητα των τοπικών και περιφερειακών φορέων να διαχειρίζονται ευρωπαϊκά έργα. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα οδήγησε στην αναβάθμιση των διοικητικών δομών και διαδικασιών (Martín-Uceda & Rufi, 2021).
- **Ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου:** Λόγω της προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των χωρών μέσα από τα προγράμματα INTERREG, αποδείχτηκε ότι η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών είναι μια καλή τακτική, η οποία δημιουργεί δίκτυα που ενδυναμώνουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή (Reitel et al., 2018).

Ωστόσο, έχουν εντοπιστεί δυσκολίες παρά τα θετικά αποτελέσματα της υλοποίησης τέτοιων δράσεων. Αυτές οι δυσκολίες συνοψίζονται στη γραφειοκρατία, στις

διαφορές στις εθνικές νομοθεσίες και στην ανάγκη για αυξημένη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών.

Για τη μελλοντική ενίσχυση της αποδοτικότητας του προγράμματος INTERREG, προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

1. **Απλούστευση των διαδικασιών:** Η ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας και η απλούστευση των διαδικασιών υποβολής και διαχείρισης των έργων θα δώσουν ώθηση στη συμμετοχή περισσότερων φορέων και θα επιταχύνουν την υλοποίηση των έργων (Euro-MED, 2023).
2. **Εναρμόνιση νομοθεσιών:** Η συνέργεια μεταξύ των κρατών-μελών με στόχο την ισορρόπηση των εθνικών νομοθεσιών θα περιορίσει τα εμπόδια στην υλοποίηση διασυνοριακών έργων και θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων (Giordano & Greco, 2023).
3. **Ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών:** Με στόχο να διασφαλιστεί ότι τα έργα πληρούν τις πραγματικές απαιτήσεις των κοινοτήτων, αυξάνοντας την αποδοχή και τη βιωσιμότητά τους, είναι αναγκαία η ενεργός εμπλοκή των πολιτών και των τοπικών φορέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (European Environment Agency, 2024).
4. **Αύξηση της χρηματοδότησης για τεχνική βοήθεια:** Η διοχέτευση πρόσθετων πόρων για την εκπαίδευση και την στήριξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών θα αυξήσει τη διοικητική τους ικανότητα και θα βελτιώσει τη διαχείριση και την απορρόφηση των κονδυλίων (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024).
5. **Προώθηση της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης:** Η ενσωμάτωση νέων, σύγχρονων τεχνολογιών και καινοτόμων ιδεών στα έργα θα ανεβάσει την αποδοτικότητά τους και θα συμβάλει στην πράσινη ανάπτυξη των περιφερειών (Interreg Ελλάδα- Κύπρος, 2019).

Η διαρκής αξιολόγηση και αναθεώρηση του προγράμματος INTERREG προϋποθέτει επικέντρωση σε συγκεκριμένους τομείς έρευνας:

- **Μελέτη των επιπτώσεων των έργων σε τοπικό επίπεδο:** Η ανάλυση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών των έργων στις τοπικές κοινότητες θα καταγράψει πολύτιμα δεδομένα για τη καλυτέρευση του σχεδιασμού μελλοντικών παρεμβάσεων.
- **Αξιολόγηση της διαχειριστικής ικανότητας των τοπικών αρχών:** Η διερεύνηση και καταγραφή των αναγκών σε εκπαίδευση και σε ανάπτυξη

τεχνολογικών υποδομών θα συμβάλει στην ανάπτυξη στοχευμένων προγραμμάτων ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας.

- **Έρευνα για την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών:** Η μελέτη των τρόπων ενθάρρυνσης της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στα έργα θα βελτιώσει την αποδοχή και την επιτυχία των παρεμβάσεων.
- **Ανάλυση των εμποδίων στη διασυνοριακή συνεργασία:** Η ταυτοποίηση και η κατανόηση των νομικών, διοικητικών και πολιτισμικών εμποδίων θα επιτρέψει την ανάπτυξη στρατηγικών για την υπέρβασή τους.
- **Διερεύνηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης από εναλλακτικές πηγές:** Η εξάρτηση του προγράμματος INTERREG από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, και κυρίως από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), αν και κρίσιμη, ενδέχεται να περιορίζει την ευελιξία του. Για να μετριαστεί αυτή η εξάρτηση είναι δυνατόν να διερευνηθεί η πιθανότητα εύρεσης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης, όπως η συμμετοχή ιδιωτικών επενδυτών, η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, αλλά και η αξιοποίηση ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μηχανισμών εκτός του ΕΤΠΑ, όπως το Πρόγραμμα InvestEU, θα μπορούσε να ενισχύσει τη βιωσιμότητα των έργων και να μειώσει τις δημοσιονομικές επιβαρύνσεις.

Τελευταία, προτείνεται μια πολύ ευέλικτη προσέγγιση που αναφέρεται στη δημιουργία συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ). Αυτές στηρίζονται στην συνεργασία εταιρών που δραστηριοποιούνται σε τομείς που σχετίζονται με τις παρεμβάσεις του INTERREG (π.χ. βιώσιμη κινητικότητα, ενεργειακή απόδοση, ψηφιακές υποδομές). Η διαδικασία προβλέπει να συμβάλουν χρηματοδοτικά με αντάλλαγμα να αποκτήσουν παράλληλα πρόσβαση σε αγορές που εξυπηρετούν πιθανά τις επενδυτικές τους προτεραιότητες. Τέτοιου είδους συνδυαστικά χρηματοδοτικά σχήματα έχουν ήδη υιοθετηθεί σε διακρατικά έργα, όπως η πρωτοβουλία "Smart Border Initiative" μεταξύ Γερμανίας και Ολλανδίας. Σε αυτή την περίπτωση η συνεισφορά ιδιωτικών φορέων επέτρεψε την ταχεία εξέλιξη των έργων υποδομών.

Η εξέταση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων του προγράμματος INTERREG υποδεικνύει το θεμελιώδη ρόλο του στην εκδήλωση περιφερειακής συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιτρέπει με τις δράσεις του, διαφορετικές περιοχές να αναπτύξουν κοινές στρατηγικές για την οικονομική ευημερία, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή. Σημαντικές όμως

εξακολουθούν να είναι οι προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται με τη διοίκηση και κατανομή των πόρων, την απλούστευση των διαδικασιών και τη βιωσιμότητα των έργων πέρα από την αρχική χρηματοδότηση.

Για την ενίσχυση της αποδοτικότητας του προγράμματος, απαιτείται:

- **Ενίσχυση της διαφάνειας και της πρόσβασης σε πληροφορίες** για τους δικαιούχους, ώστε να βελτιωθεί η συμμετοχή νέων φορέων.
- **Ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων παρακολούθησης των έργων**, τα οποία θα επιτρέπουν την άμεση αξιολόγηση της προόδου και των αποτελεσμάτων.
- **Διασφάλιση της βιωσιμότητας των έργων** μέσω συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και μακροπρόθεσμων χρηματοδοτικών στρατηγικών.
- **Αύξηση της συμμετοχής των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών**, διασφαλίζοντας ότι οι παρεμβάσεις ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των περιοχών.

Ο τομέας του INTERREG επιδέχεται και περαιτέρω έρευνα. Θα μπορούσε να εστιάσει την έρευνα προτάσεων σε νέα μοντέλα διαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων, την αποτελεσματικότητα της περιφερειακής διακυβέρνησης και τη βελτίωση των μεθόδων αξιολόγησης των έργων. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προσαρμόσει και να εκσυγχρονίσει τις στρατηγικές της, μελετώντας επιτυχημένες πρακτικές άλλων διεθνών συνεργατικών προγραμμάτων, ώστε να είναι σίγουρη η συνέχιση του προγράμματος INTERREG για να αποτελέσει βασικό εργαλείο για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιφερειών στο μέλλον.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Eur-Lex. (2022). *Interreg — Στήριξη της διασυνοριακής συνεργασίας (2021–2027)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM%3A4536656>
- Euro-MED. (2023). *Interreg Euro-MED 2021-2027: 4η Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Θεματικών Έργων*. <https://interreg.gr/interreg-euro-med-2021-2027-4i-prosklisi-ypovolis-protaseon-thematikon-ergon/>

- Interreg Ελλάδα-Κύπρος. (2023). *Συχνές ερωτήσεις - Interreg Ελλάδα-Κύπρος*. <https://greece-cyprus.eu/sychnes-erotiseis/>
- Interreg. (2019). *Ελλάδα-Κύπρος*. <https://www.digiarc.eu/>
- Kalogirou, C., & Velissariou, E. (2024). The Interreg Europe program as a tool for developing cross-border tourism: The case of Greece. In V. Katsoni & G. Cassar (Eds.), *Recent advancements in tourism business, technology and social sciences*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54338-8_46
- Karvounis, A. (2023). The European institutional framework of city networking. In *City diplomacy and the Europeanisation of local government*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-29500-3_5
- Niavis, S., Kallioras, D., & Petrakos, G. (2024). *The distributional characteristics of Interreg Transnational Programmes and their role in promoting regional cohesion*. *Papers in Regional Science*, 103(2024), 100057. <https://doi.org/10.1016/j.pirs.2024.100057>
- Papaioannou, P., Vougioukas, M., Politis, I., & Nikolaidou, A. (2019). Innovative aspects for the take-up of sustainable urban mobility plans: The contribution of the InovaSUMP project.
- Επιμελητήριο Πρέβεζας. (2024, Σεπτέμβριος 27). *Εγκρίθηκαν άλλες τρεις προτάσεις του Επιμελητηρίου Πρέβεζας στο πρόγραμμα Interreg VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027*. <https://prevezachamber.gr/egkrithikan-alles-treis-protaseis-tou-epimelitiriu-prevezas-sto-programma-interreg-vi-a-ellada-italia-2021-2027/>
- Τράπεζα της Ελλάδος. (2023). *Ομιλία του Διοικητή Γιάννη Στουρνάρα: «Ο ρόλος των μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ) στην Ελληνική Οικονομία» στο συνέδριο που διοργανώνει η ΓΣΕΒΕΕ και το ΕΕΑ: «Οι προκλήσεις των μικρών επιχειρήσεων σε ένα μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον»*. <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typoy/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=a66cdf8e-168b-4cd1-86b9-4f7de3e8f4fd>
- Τσιουμπλέκας, Ν. (2018). Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία: Καλές πρακτικές διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα της υγείας. Η περίπτωση της Ελλάδας
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. (2014). *Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg V-A "Ελλάδα-Κύπρος"*. <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticInterregGreece-Cyprus.aspx>

- Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. (2024). *Πρόσκληση υποβολής προσφοράς για το έργο “Τεχνική υποστήριξη, κάλυψη και διερμηνεία της 2ης ενημερωτικής εκδήλωσης για την 1η Πρόσκληση υποβολής προτάσεων του Προγράμματος «Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία 2021-27»”*. https://interreg.gr/wp-content/uploads/2024/01/2o-InfoDay_Gr_NM_1st_Call.pdf
- Υπουργείο Εσωτερικών. (2024). *Δελτίο διεθνών και ευρωπαϊκών θεμάτων και αναπτυξιακού σχεδιασμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Β' Περίοδος, Νο 4 (95)*. https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2023/12/BULLETIN-JAN2024_new.pdf
- Υπουργείο Τουρισμού. (2020). *Interreg*. <https://mintour.gov.gr/ependyseis/espa/programmata-eyropaikis-edafikis-synergasias/interreg/>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- AdriGov. (2016). Administrative capacity building in the Adriatic-Ionian Macro-Region. Final report. Adriatic Ionian Euroregion. Retrieved from https://www.adriaticionianeuroregion.eu/wp-content/uploads/2017/05/Adrigov_I_Capacity-building.pdf
- Badzińska, E., & Schaffranke, U. (2024). Sustainable development of professional competences – Insights from an international project within Interreg Brandenburg-Poland 2021-2027. *European Research Studies Journal*, 27(1), 716-730.
- Barausse, A., Meulenberg, C., Occhipinti, I., Abordi, M., Endrizzi, L., Guadagnin, G., Piron, M., Visintin, F., Vižintin, L., & Manzardo, A. (2022). A Methodological Proposal for the Climate Change Risk Assessment of Coastal Habitats Based on the Evaluation of Ecosystem Services: Lessons Learnt from the INTERREG Project ECO-SMART. *Sustainability*, 14(13), 7567. <https://doi.org/10.3390/su14137567>
- Borowicz, A., & Pachocka, M. (2019). Cross-border cooperation projects under INTERREG in the EU-15 Member States in 2000–2020. *Eurolimes*, 27-28, 65–83.

- Brennan, C., Brereton, F., Dobbs, M., Gravey, V., Gould, H., Hough, A., & Whitten, L. (2023). *Linking the Irish environment: Interim report*. <https://research.thea.ie/handle/20.500.12065/4484>
- Cavalli, L., Sanna, S., Alibegovic, M., Arras, F., Cocco, G., Farnia, L., Manca, E., Mulas, L. F., Onnis, M., Ortu, S., Romani, I. G., & Testa, M. (2021). Sustainable development goals and the European cohesion policy: An application to the autonomous region of Sardinia.
- Chirodea, F., Soproni, L., & Marian, M. (2024). *European Union tools for the sustainable development of border regions*. *Sustainability*, 16(388). <https://doi.org/10.3390/su16010388>
- Clement, K. (2005). Environment and sustainable development in the EU structural funds: A review of Nordic performance. *Environmental Policy and Governance*, 15(5), 313–329. <https://doi.org/10.1002/eet.393>
- Colomb, C. (2007). The added value of transnational cooperation: Towards a new framework for evaluating learning and policy change. *Planning Practice & Research*, 22(3), 347–372. <https://doi.org/10.1080/02697450701666712>
- Dean, M., & Hickman, R. (2018). Comparing cost-benefit analysis and multi-actor multi-criteria analysis: The case of Blackpool and the South Fylde Line. In *Social and political science 2018* (pp. 100–119). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781788111805.00014>
- Delarue, B. (2024). *Achieving EU 2030 sustainable heating goals in Kortrijk: A multi-stakeholder perspective for integrating a smart heat grid with aqua thermal energy based on Interreg WaterWarmth*.
- Dervish, S. (2015). *Can the European Union build a bridge over troubled waters? An analysis of the politicised and depoliticised legal approach between the European Union and Cyprus*.
- Diakoniuk, O., & Chihaiia (Sava), L. (2021). Opportunities to finance cross-border regions from European funds and in particular the INTERREG initiative. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 21(1), xx-xx.
- Domonkos, L. B., Pawera, R., & Šrútová, R. (2024). Selected aspects of regional development of INTERREG cross-border project management influencing disparities. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 14(1), 29.

- Dühr, S., & Nadin, V. (2007). Europeanization through transnational territorial cooperation? The case of INTERREG IIIB North-West Europe. *Planning Practice & Research*, 22(3), 373–394. <https://doi.org/10.1080/02697450701666738>
- Dühr, S., & Nadin, V. (2007). Europeanization through transnational territorial cooperation? The case of INTERREG IIIB North-West Europe. *Planning Practice & Research*, 22(3), 373–394. <https://doi.org/10.1080/02697450701666738>
- Esparza Masana, R. (2020). Analysis of European interregional cooperation under "Interreg" programmes: The case of Spain. *Investigaciones Regionales = Journal of Regional Research*, 47, 5–28.
- European Commission. (2021). Cultural heritage and regional tourism strategies in the EU. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/
- European Commission. (2022). *Circular economy action plan*. <https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/>
- European Court of Auditors. (2021). Cooperation in the framework of Interreg: The potential of EU cross-border regions has not been fully exploited. https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_14/sr_cross-border_el.pdf
- European Court of Auditors. (2022). *EU support for cross-border cooperation with neighbouring countries: Valuable support, but implementation started late and coordination issues need to be addressed*. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_27/SR_EU_support_to_cross-border_cooperation_EL.pdf
- European Environment Agency. (2023). *Accelerating the circular economy in Europe: State and outlook 2024*. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/accelerating-the-circular-economy>
- European Environment Agency. (2024). *Accelerating the circular economy in Europe*. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/accelerating-the-circular-economy>
- European Parliament. (2022). The role of cultural heritage in European territorial cooperation. <https://www.europarl.europa.eu/cultural-heritage-cooperation>

- European Parliament. (n.d.). European territorial cooperation. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/98/%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%B4%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1>
- European Union. (2020). Promoting regional sustainable policies on energy and climate change mitigation towards 2030. <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/PROSPECT2030/REAP-Saxony-Anhalt.pdf>
- Giordano, B., & Greco, L. (2023). *Capturing the achievements made by Interreg? Insights from cross border cooperation between Spain and Portugal*. *European Planning Studies*, 32(4), 760-780. <https://doi.org/10.1080/09654313.2023.2222153>
- Hachmann, V. (2011). *From Mutual Learning to Joint Working: Europeanization Processes in the INTERREG B Programmes*. *European Planning Studies*, 19(8), 1537-1555. <https://doi.org/10.1080/09654313.2011.594667>
- Harguindéguy, J. B. (2007). Cross-border Policy in Europe: Implementing INTERREG III-A, France–Spain. *Regional & Federal Studies*, 17(3), 317–334. <https://doi.org/10.1080/13597560701543717>
- Hettne, B., & Söderbaum, F. (2006). *Regional cooperation: A tool for addressing regional and global challenges*.
- Hickman, R. (2019). The gentle tyranny of cost–benefit analysis in transport appraisal. In *Handbook of transport planning*(pp. 131–152). Policy Press. <https://doi.org/10.51952/9781447329572.ch006>
- Interreg-IPA CBC. (2022). *BECircular Project*. <https://becircularproject.eu/>
- Lähtenmäki-Smith, K., & Dubois, A. (2006). *Collective learning through transnational co-operation – the case of Interreg IIIB*. Nordic Council of Ministers, Nordregio. <https://urn-nbn-se-norden-org-diva-197>
- Martín-Uceda, J., & Vicente Rufi, J. (2021). Territorial Development and Cross-Border Cooperation: A Review of the Consequences of European INTERREG Policies on the Spanish–French Border (2007–2020). *Sustainability*, 13(21), 12017. <https://doi.org/10.3390/su132112017>

- Martín-Uceda, J., & Vicente Ruffi, J. (2021). Territorial Development and Cross-Border Cooperation: A Review of the Consequences of European INTERREG Policies on the Spanish–French Border (2007–2020). *Sustainability*, 13(21), 12017. <https://doi.org/10.3390/su132112017>
- Marx, S. (2017). Project management practice in Interreg projects: Reflective analysis and recommendations. SIMAT Arbeitspapiere, No. 09-17-031.
- Medeiros, E., Muijzers, G., Louwers, R., Roger, I., & Tavares da Silva, S. (2019). The added-value of INTERREG-B: European transnational cooperation in the making. *European Structural and Investment Funds Journal (EStIF)*, 3, 155–166.
- Nagle, A. J., Mullally, G., Leahy, P. G., & Dunphy, N. P. (2022). Life cycle assessment of the use of decommissioned wind blades in second life applications. *Journal of Environmental Management*, 302(Part A), 113994. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113994>
- Nardin, L. V. (2019). *Cohesion policy in the EU: Mapping main features of INTERREG* (Master's dissertation, University of Porto). <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/123206/2/361495.pdf>
- Nilsson, K., Karlsdottir, A., Refsgaard, K., & Palme, J. (2019). *Opportunities and challenges for future regional development: Notes from an open seminar, September 12, 2019*. <https://doi.org/10.6027/NA2019-910>
- Okrožnik, D., Kopic, P., & Vodeb, K. (2023). Social sustainability discourse in cohesion policy: A critical review of Interreg Europe 2021–2027. *Development Policy Review*, 42(5), e12801. <https://doi.org/10.1111/dpr.12801>
- Paoloni, S. (2024). *Multi-level governance and partnership principle in European territorial cooperation: A case study on Interreg Italy-Austria* (Master's thesis). Utrecht University. <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/47967>
- Pedrazzini, L. (2005). Applying the ESDP through Interreg IIIB: A southern perspective. *European Planning Studies*, 13(2), 297–317. <https://doi.org/10.1080/0965431042000321848>
- Pedrazzini, L. (2005). Applying the ESDP through interreg IIIB: a southern perspective. *European Planning Studies*, 13(2), 297–317. <https://doi.org/10.1080/0965431042000321848>

- Petry, C. N. (2016). *The determinants of transnational cooperation within the framework of the Interreg programme: A mixed methods analysis of the Interreg Baltic Sea Region and the Interreg North Sea Region* (Master's thesis, Utrecht University). <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/25169>
- Prokkola, E.-K. (2011). Cross-border regionalization, the INTERREG IIIa initiative, and local cooperation at the Finnish-Swedish border. *Environment and Planning A*, 43(5), 1190–1209. <https://doi.org/10.1068/a43>
- Reitel, B., Wassenberg, B., & Peyrony, J. (2018). *The INTERREG experience in bridging European territories: A 30-year summary*. In E. Medeiros (Ed.), *European territorial cooperation*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74887-0_2
- Reitel, B., Wassenberg, B., & Peyrony, J. (2018). The INTERREG experience in bridging European territories: A 30-year summary. In E. Medeiros (Ed.), *European territorial cooperation*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74887-0_2
- Sarno, E. (2017). Cross-border inter-Adriatic cooperation: A case study. *Eastern European Countryside*, 23(1), 53-73. <https://doi.org/10.1515/eec-2017-0005>
- Van Den Broek, J., Rutten, R., & Benneworth, P. (2018). Innovation and SMEs in Interreg policy: Too early to move beyond bike lanes? *Policy Studies*, 1(22). <https://doi.org/10.1080/01442872.2018.1539225>
- Vermonden, Y. (2013). What do the changing rules regarding the ERDF, Interreg and POP mean with regard to the rules of participation and financial regulation for the subsidies and what are the implications for PNO.
- Zubiaga, M., Izkara, J. L., Gandini, A., Alonso, I., & Saralegui, U. (2019). Towards Smarter Management of Overtourism in Historic Centres Through Visitor-Flow Monitoring. *Sustainability*, 11(24), 7254. <https://doi.org/10.3390/su11247254>